

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

**Ochrana kulturního dědictví na území Královéhradeckého kraje za
pomocí dotačních titulů**

Bakalářská práce

Autor: Iva Horníková
Studijní program: B 7105 Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Iva Horníková

Studium: F12212

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název bakalářské práce: **Ochrana kulturního dědictví na území Královéhradeckého kraje za pomoci dotačních titulů**

Název bakalářské práce AJ: Cultural Heritage of the Hradec Králové Region: Subsidies for Its Protection

Anotace:

Cílem BP je zmapování ochrany kulturního dědictví programovacího období 2007-2013 a uvedení do problematiky možnosti financování kulturního dědictví v nadcházejícím programovacím období 2014-2020. Hlavní pozornost bude zaměřena na region Královéhradeckého kraje. Práce bude obsahovat i doporučená řešení novodobého využití objektů (míst) z pohledu autenticity a historické věrnosti. Metody práce: studium z archivu krajského úřadu Královéhradeckého kraje, odboru grantů a dotací, studium archivu magistrátu Hradec Králové odbor památkové péče, informace z Národního památkového ústavu v Jaroměři, informace z Ministerstva kultury, Nadací VIA, Nadace občanského fóra, studium Programu rozvoje venkova.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.

Oponent: PhDr. Veronika Středová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 8.12.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. 5. 2015

Iva Horníková

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu PhDr. Ondřeji Tikovskému, Ph.D. za cenné rady, náměty a inspiraci při vedení mé bakalářské práce.

Ráda bych také poděkovala panu Jindřichu Karáskovi, jednatelem smiřického zámku za poskytnutí dokumentace, soukromých materiálů a informací a za konzultaci problematiky stavební činnosti na zámku ve Smiřicích.

Anotace:

HORNÍKOVÁ, IVA. *Ochrana nemovitého kulturního dědictví na území Královéhradeckého kraje za pomoci dotačních titulů*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, s. 72; Bakalářská práce

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. První z nich se věnuje památkové péči a právní úpravě ochrany kulturního dědictví. V další části jsou podrobně rozebrány jednak možnosti ochrany a obnovy památek s využitím dotačních titulů, jednak možnosti dobrovolnické práce, dárcovství a veřejných sbírek. Zmíněna je také metodická pomoc majitelům chráněných objektů. Třetí část pak prezentuje obnovu kulturní památky v praxi. Konkrétně se jedná o opravu části zámku ve Smiřicích spolu s nově nalezenými vzácnými malbami, jež se zde nachází. V opravených prostorách poté vznikne výstavní galerie.

Klíčová slova: kulturní dědictví, dotační tituly, projekt, zámek Smiřice

Annotation:

HORNÍKOVÁ, IVA. *Protection of immovable cultural heritage in the area of Hradec Králové Region with the help of grant titles*. Hradec Králové, Faculty of Philosophy, University of Hradec Králové, 2015, 72 pages; Bachelor thesis.

Bachelor thesis Text: Bachelor thesis is divided into three parts. First part concerns historic preservation and legislation of cultural heritage protection. In the next part possibilities of protection and restoration of monuments with the use of grant titles are examined thoroughly, as well as possibilities of volunteer works, donations or for instance public collections are analyzed. Methodological support for protected objects is also discussed in the section. Last (third) part is focused on pragmatic example of restoration of cultural monument, specifically part of Smiřice Castle. There will be constituted exhibition gallery connected with restoration of recently found rare paintings.

Keywords: cultural heritage, grant titles, project, Smiřice Castle.

Obsah	
1 Úvod.....	11
2 Právní úprava ochrany nemovitých památek.....	12
3 Definice pojmů	14
3.1 Nemovitá kulturní památka.....	14
3.2 Národní kulturní památka	14
3.3 Památka UNESCO	14
3.4 Městská památková rezervace.....	15
3.5 Vesnická památková rezervace	15
3.6 Památka místního významu	16
4 Ochrana a obnova památek na území Královéhradeckého kraje.....	17
5 Zdroje získávání finančních prostředků.....	20
5.1 Integrovaný regionální operační program	20
5.2 Naplňování metody LEADER prostřednictvím Místních akčních skupin.....	21
5.3 Program rozvoje venkova	22
5.4 INTERREG V-A Česká republika - Polsko 2014 – 2020.....	23
5.5 Finanční prostředky z národních zdrojů Ministerstva kultury	24
5.5.1 Program záchrany architektonického dědictví	24
5.5.2 Havarijní program	25
5.5.3 Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón.....	25
5.5.4 Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny.....	26
5.5.5 Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností.....	26
5.6 Dotační tituly Krajského úřadu Královéhradeckého kraje.....	27
5.6.1 Program obnovy památkového fondu	27
5.6.2 Program obnovy venkova.....	27
5.6.3 Dotace na zabezpečení péče o válečné hroby.....	28
5.7 Nadace a nadační fondy	28
5.8 Veřejné sbírky	30
5.9 Filantropie	32
5.10 Program nadnárodní spolupráce Central Europe 2020	33
5.11 Dobrovolnictví	33

5.12 Fundraising.....	34
6 Edukační a vzdělávací činnost.....	36
7 Metodická a poradenská činnost.....	37
7.1 Národní památkový ústav – Územní odloučené pracoviště v Josefově.....	37
7.2 Metodická pomoc vlastníkům a správcům sbírek.....	37
7.3 Institut pro památky a kulturu.....	38
7.4 Omnium o. s.....	39
8 Modelový příklad opravy památky za pomoci dotačních titulů – zámek Smiřice	40
8.1 Historie objektu.....	40
8.2 Novodobé využití zámku ve Smiřicích.....	41
8.3 Současná stavení činnost probíhající v zámku ve Smiřicích	42
9 Projektový záměr části spojovacího krčku	44
9.1 Sala terrena.....	45
9.2 Nález vzácných maleb sala terreny.....	46
9.3 Příklad vybudování výstavní galerie.....	47
9.4 Důležité dokumenty k žádosti o dotaci	49
9.5 Výběr správného dotačního titulu	50
9.6 Zpracování projektové žádosti	51
9.7 Popis projektu a rozpočet projektu.....	52
9.8 Přílohy k žádosti.....	56
9.9 Hodnocení a výběr žádostí	56
9.10 Realizace projektu.....	57
9.11 Žádost o platbu.....	58
9.12 Udržitelnost projektu.....	59
10 Projektový záměr tvorby sbírky.....	59
11 Dostupnost zámeckého areálu a prezentace řešeného projektu.....	63
12 Závěr	65
13 Seznam použitých pramenů a literatury.....	67
13.1 Prameny.....	67
13.2 Literatura	67
13.3 Odborné a metodické publikace.....	68
13.4 Úřední sdělení	68
13.5 Odborné studie	69

13.6 Příručky	69
13.7 Odborné články a tiskové zprávy	69
13.8 Ostatní internetové zdroje	70
13.9 Osobní rozhovory.....	70
13.10 E-mailová korespondence	71
14 Obrazová příloha.....	72

Seznam zkratek

CLLD – Komunitně vedený místní rozvoj

ICOMOS – Mezinárodní rada pro památky a sídla

MAS – místní akční skupina

NKP – Národní kulturní památka

NPÚ – Národní památkový ústav

SHP – Stavebně historický průzkum

UNESCO – Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

1 Úvod

Bakalářská práce s názvem „Ochrana nemovitého kulturního dědictví na území Královéhradeckého kraje za pomoci dotačních titulů“ je věnována ucelenému a srozumitelnému přehledu možností, jak získat finanční prostředky a metodickou či materiální pomoc při obnově památkového fondu, se zaměřením na nemovité kulturní dědictví. Praktická část se podrobně zabývá realizací vzorového projektu, který ve svém výsledku vytvoří podmínky pro vybudování galerie. Pro tento záměr byl vybrán zámek ve Smiřicích.

Významným mezníkem v ochraně kulturního dědictví se stala možnost získávat finanční prostředky pomocí dotačních titulů. Vzhledem k této skutečnosti se několikanásobně zvýšil zájem o rekonstrukce a restaurování památek. Tato situace si však vyžaduje pravidelné informování majitelů a provozovatelů objektů nemovitého kulturního dědictví, neboť se neustále mění nejen dotační tituly, ale i jejich pravidla. Při obnově kulturního dědictví je nutné komunikovat s mnoha odborníky z řad archeologů, projektantů, restaurátorů, dále s odborníky ze stavebních úřadů, odborů památkové péče a stavebních firem.

Mnoho památkových objektů zanikne kvůli chybějící koncepci oprav a následného využití. Osud památky v dalším období závisí především na tom, jak bude vymezeno její využití, jaký bude její ekonomický potenciál a zda vytvoří nová pracovní místa. Zmíněná kritéria jsou těžce dosažitelná pro drobné památky, které byly běžnou součástí života našich předků a nyní utváří paměť národa. Přestože oplývají přízviskem „drobné“, připomínají velké události našich dějin. Z těchto důvodů se část práce zabývá jejich ochranou a péčí o ně.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí. První z nich obsahuje informace čistě teoretické, druhá část prezentuje praktickou ukázkou možné záchrany kulturní památky – části objektu zámku ve Smiřicích. Mým záměrem je, aby veškeré snažení nezůstalo pouze u popisu, ale aby památka skutečně ožila a sloužila svému kulturnímu účelu.

Hlavním cílem práce je tedy nastínit všem potenciálním žadatelům cestu k získání veřejných finančních prostředků, které jim částečně pomohou k vybavení, restaurování či rekonstrukci nemovitého kulturního dědictví.

2 Právní úprava ochrany nemovitých památek

Právní úprava ochrany nemovitých památek vychází z Ústavy České republiky č. 1/1993 Sb., a z Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Základní právní úpravu ochrany kulturního dědictví zajišťuje stát od roku 1988, kdy vstoupil v platnost zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, jenž upravuje ochranu kulturních památek v České republice. Podle tohoto zákona se za kulturní památku považují také nemovitosti, které nebyly Ministerstvem kultury prohlášeny za kulturní památku, ale byly zapsány do státních seznamů kulturních památek. Majitelé těchto objektů však mají jen omezené možnosti získání finančních prostředků ze státního rozpočtu. Za NKP vláda prohlašuje nejvýznamnější objekty, a to prostřednictvím svých nařízení na základě § 4 zákona o státní památkové péči.

Majitelé památek se řídí zákony, prováděcími vyhláškami a souvisejícími předpisy a vyhláškami. Je to především:

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči,

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy. Podle textů těchto úmluv lze památky definovat jako:

1. památky – architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou hodnotu z hlediska dějin umění, umění a vědy,

2. skupiny budov – skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodů své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou hodnotu z hlediska dějin, umění a vědy,

3. lokality – výtvary člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou hodnotu z dějinného, estetického, etnografického či antropologického hlediska.¹

Tyto právní předpisy modifikují práva a povinnosti vlastníků památek. Povinností každého vlastníka kulturní památky je podle zákona o památkové péči památku udržovat, chránit ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením. Užívání památky je možné v souladu § 9 zákona. Vlastník nesmí památku užíváním poškozovat. Pokud tyto povinnosti neplní, může mu být podle § 10 zákona uložena pokuta nebo nápravné opatření. Ochranu a péči o památku zajišťuje vlastník nemovitosti na vlastní náklady, avšak stát v § 16 zákona pamatuje na to, že vlastník nemusí mít vždy finanční prostředky, které by mohl k tomuto účelu vynaložit. Může proto využít příspěvek ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje nebo obce. To však není jediná možnost získání finančního příspěvku. Ochranu kulturního dědictví podporují i obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, církve, nadace, firmy i jednotlivci. Jedná se ovšem o částky poměrně nízké a určené především na havarijní a menší opravy. V případě nadací je stanovena navíc podmínka ohledně zapojení veřejnosti a velkého podílu dobrovolnické práce.

---

¹ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, čl. 1 *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb. m. s.)*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: [<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>].

3 Definice pojmů

3.1 Nemovitá kulturní památka

Kulturní památkou se stane objekt, který prohlásí Ministerstvo kultury za kulturní památku svými správními rozhodnutími. Dle nového občanského zákoníku se jedná o stavbu, jež je součástí pozemku. I nadále však bude možné prohlásit za kulturní památku také stavbu bez pozemku (např. křížek nebo kapličku stojící v krajině) nebo pozemek bez stavby (např. zámecký park). Kulturní památka je významným dokladem historického vývoje a způsobu života společnosti, může mít přímý vztah k významné události či osobnosti. Podnět k zahájení řízení předkládá na Ministerstvo kultury fyzická nebo právnická osoba formou písemného podání.

3.2 Národní kulturní památka

Zákon o státní památkové péči charakterizuje národní kulturní památku jako nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Jde o výjimečné nemovité objekty kulturního dědictví. Památkový objekt prohlašuje za národní kulturní památku vláda České republiky svým nařízením a dále stanoví podmínky jejich ochrany.²

3.3 Památka UNESCO

V roce 1991 Československo ratifikovalo mezinárodní Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Tyto památky mají svoje speciální dotační tituly, které spravuje Ministerstvo kultury ČR a v nadcházejícím období to bude zejména Integrovaný regionální operační program.³

Myšlenka vytvořit mezinárodní organizaci k ochraně světového dědictví se objevila již ke konci první světové války. Tohoto úkolu se zhostila Organizace

---

² Martin ZÍDEK – Jiří KLUSOŇ, *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*, Praha 1986, s. 178.

³ ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO, *Dvanáct českých divů světa*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-12]. Dostupné z: [<http://www.unesco-czech.cz>].

spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) formou úmluvy, která definuje kritéria, podle nichž jsou památky do seznamu zapisovány, a vytváří podmínky pro naplňování daného obsahu. Úmluvou byl také iniciován vznik Fondu světového dědictví, do něhož přispívají smluvní partneři. Tyto finanční prostředky jsou určeny především bezprostředně ohroženým památkám, přičemž o jejich přidělení rozhoduje i ekonomická situace daného státu.⁴

3.4 Městská památková rezervace

Městské památkové rezervace mohou tvořit tzv. historické jádro, tj. původní historické město, vymezené v některých případech dochovanými hradbami. Mnohdy zahrnují i stará předměstí s vlastními kostely, hřbitovem a sítí krátkých ulic. Na náměstí zpravidla stojí radnice s městským znakem, kašna, někde morový sloup. Nejprve byly mezi městské památky zařazovány radnice, zbrojnice, solnice, masné krámy a špitály, patří tam však také městské hradby a brány.⁵

3.5 Vesnická památková rezervace

Jde o kompaktní historickou zástavbu s velkým podílem architektonicky hodnotných staveb, které se vyznačují především dochovaným historickým půdorysem v původních objemech a tvarech. Mohou to být i uliční interiéry, podzemní prostory (např. sklepy a štolky), historické zahrady a parky.⁶

---

⁴ Bára BEČVÁŘOVÁ, *Background report. Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVIII. ročníku Pražského studentského*, Praha 2012, s. 1–27.

⁵ Jaroslav HEROUT, *Jak poznávat kulturní památky*, Praha 1986, s. 25.

⁶ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *Územní odborné pracoviště v Josefově*. In: [online]. 8. 11. 2011 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: [<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chranena-uzemi/>].

3.6 Památka místního významu

Termín „Památka místního významu“ bude zahrnut v teprve připravovaném zákoně o památkové péči. Je to součást památkového fondu, jejíž hodnota není tak vysoká, aby mohla být prohlášena za kulturní památku, avšak dotváří místní krajinu. Každá z těchto památek má navíc svůj příběh, který vypovídá o místní historii, jež je základem národních dějin. Pro věřící křesťany to byla místa pravidelných rituálů, místa tragických událostí, poděkování, ale i politických a válečných událostí.

Památky místního významu tvoří především kapličky, boží muka, zvoničky, sochy významných osobností, náhrobky, pamětní nápisy a také umělecká díla 20. století. Nyní prohlašuje za památku místního významu zastupitelstvo obce. Takovýto postup byl v minulém programovacím období vyžadován například v Programu rozvoje venkova, kdy bez prohlášení nebylo možné žádat o dotaci na drobné památky.⁷

K ochraně těchto památek dochází především díky iniciativě lidí žijících v daném místě, kteří se stále snaží o zachování vrstevnatosti venkovského života. Pro drobné památky není jednoduché získat větší dotační finanční prostředky, ale existují metody a možnosti úspěšně k tomu napomáhající. Jedná se především o nadace a nadační fondy, veřejné sbírky, dobrovolnictví, filantropii nebo fundraising. Pro drobné památky je také určena metodická a poradenská pomoc územních pracovišť památkových ústavů.

---

⁷ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND, *Ochrana kulturního dědictví*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [<http://www.szif.cz/cs/ochrana-a-rozvoj-kulturniho-dedictvi-venkovaf>].

4 Ochrana a obnova památek na území Královéhradeckého kraje

Jak již bylo řečeno zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči pamatuje na možnost získání finančních prostředků, které je možné získat ze státního rozpočtu a dalších zdrojů za splnění určitých podmínek. Nárok tedy nevzniká automaticky. Základní podmínkou je připravený a smysluplný projekt. Následně se majiteli či provozovateli památky nabízí různé možnosti dalšího průběhu.

Podpora se dá získat ze strukturálních fondů EU, prostřednictvím Místních akčních skupin, naplňováním metody LEADER, z národních zdrojů Ministerstva kultury, krajských výzev Královéhradeckého kraje, z nadačních fondů, veřejných sbírek a dalších finančních podpor.

Nabízí se však i pomoc v rámci dobrovolnictví, pomoc metodická, mezinárodní výměna zkušeností z oblasti památkové péče, neinvestiční dotace na vydávání propagačních materiálů, prezentace kulturního dědictví, vydávání plánů, studií a dalších podpůrných aktivit.

Mnohé z dotačních titulů jsou podmíněny zvýšením turistického ruchu, podporou vzniku pracovních míst a nárůstem návštěvnosti památek. V rámci Královéhradeckého kraje patří k turisticky nejnavštěvovanějším památkám zámek Karlova Koruna, který je v soukromém vlastnictví rodiny Kinských dal Borgo, dále státní zámek Hrádek u Nechanic, Podorlický skanzen Krňovice, Třebechovické muzeum betlémů, kaple Zjevení Páně ve Smiřicích či kostel v Neratově, který je duchovním, kulturním a charitativním střediskem.⁸

Očekávaná pomoc majitelům památek ze strukturálních fondů se však v novém programovacím období 2014 – 2020 omezila na podporu památek UNESCO, národních kulturních památek, městských památkových rezervací a městských památkových zón.

S ohledem na tuto skutečnost iniciovalo Ministerstvo kultury ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v návaznosti na Koncepti památkové péče v České republice pro léta 2011 – 2016 přípravu „Indikativního seznamu národních kulturních památek“, tedy památek, jež mají potenciál stát se výhledově památkou zapsanou do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Příkladem takové památky je betlém

---

⁸ KRAJSKÝ ÚŘAD KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE, *Krajské dotace*. In: [online]. 7. 4. 2014 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: [<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?pgid=1812>].

v Novém lese u Kuksu. Bohužel se jedná o jedinou památku Královéhradeckého kraje zapsanou v tomto seznamu.⁹

Během měsíce srpna 2014 byl ukončen sběr návrhů kulturních památek, o nichž by se dalo mluvit jako o nejvýznamnější součásti kulturního bohatství národa. Kritéria jsou následující:

1. *Kulturní památka přesahuje svými hodnotami regionální význam a dokumentuje nejdůležitější etapy historie, kultury a vývoje civilizace.*
2. *Její umělecké a historické hodnoty jsou umocněny skutečností, že jsou obecně chápány skutečně jako národní pro svůj vztah k českému státu, české kultuře a národnímu povědomí (v národní literatuře, dramatu a kinematografii).*
3. *Jde o nejkvalitnější reprezentanty určité skupiny kulturních památek, které byly vytipovány porovnáním památkových hodnot jednotlivých věcí ve skupině a postupně budou navrhovány do seznamu světového dědictví UNESCO.*
4. *Pokud jejich prvořadou hodnotou je vztah k významným osobnostem, musí se jednat o osobnosti mezinárodního významu.*
5. *U věcí, kde ještě není dostatečný časový odstup od jejich vzniku, je podstatnou podmínkou jejich zařazení do indikativního seznamu mezinárodní ohlas, doložený v literatuře.*¹⁰

Pokud kulturní památka splnila zmíněné podmínky a dostala se na indikativní seznam, má majitel této nemovitosti možnost v nadcházejícím programovacím období 2014 – 2020 žádat finanční podporu z Integrovaného regionálního operačního programu: Prioritní osa 3 – Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí. Podpora z tohoto programu bude směřována také na ochranu a využívání sbírkových a knihovních fondů a jejich zpřístupnění, orientuje se ovšem pouze na zařízení typu krajských muzeí a knihoven. Žadatelé mají dvě možnosti: podat své žádosti přímo na řídicí orgán Integrovaného regionálního operačního programu nebo přes Místní akční skupiny. Druhá varianta je vhodná spíše pro menší projekty s rozpočtem do 2 mil. korun českých. Podání žádosti přes Místní akční skupinu má své výhody: projekty jsou

---

⁹ MINISTERSTVO KULTURY, *Indikativní seznam*. In: [online]. neuvéd. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: [http://www.mkcr.cz/scripts/modules/fg/fulltxt.php?sort=rank&locale=CZ&langid=1&datefrom=1.1.1990&searchtext=indikativn%ED+seznam+&x=0&y=0].

¹⁰ Kateřina MATYSKOVÁ, Ministerstvo kultury, Praha [online]. 27. 7. 2014. Dostupné z: katerina.matyskova@mkcr.cz.

vybírány na místní úrovni a čelí daleko menší konkurenci, žadatelé mohou očekávat individuální přístup a pomoc při zpracování projektové žádosti.¹¹

---

¹¹ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *IROP dokumenty*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Dokumenty?refnodeid=745081>].

5 Zdroje získávání finančních prostředků

„Evropské kulturní dědictví a jeho ochrana je jednou z priorit, která deklaruje ve svých zásadních strategických materiálech nejen česká kulturní politika, ale také Evropská unie. Obnova hmotného kulturního dědictví by měla sloužit jako modelový příklad i jiným typům památek pro jejich zachování a nalezení místa v současnosti,“ řekla bývalá ministryně pro místní rozvoj Věra Jourová.¹²

5.1 Integrovaný regionální operační program

Jedna z oblastí tohoto programu se zaměřuje se na ochranu nemovitého kulturního dědictví za pomoci evropských fondů. Jak již bylo řečeno, naděje majitelů památek, kteří se několik měsíců věnovali přípravě projektů, byla vkládána do finančních prostředků čerpaných z fondů EU prostřednictvím operačních programů. Nyní je však zřejmé, že podpora nemovitého kulturního dědictví se zúžila na památky UNESCO, národní kulturní památky, městské a vesnické památkové rezervace, a to z klíčového evropského programu – Integrovaný regionální operační program (IROP).

Památky zapsané jako kulturní památky měly mít možnost financování z tohoto programu pouze při prokázání mimořádného potenciálu. Tato informace však doposud není jasná. Pro majitele, správce a ochránce kulturního dědictví bude tedy následující programovací období 2014 – 2020 velmi složité.¹³

Věcné zaměření podpory bude ovšem nepřilíš spravedlivě směřováno výhradně na obnovu národních kulturních památek, na památky zapsané v seznamu UNESCO, vesnické památkové rezervace a městské památkové rezervace.

Jako důvod omezení podpory pro všechny typy památek je uváděna jejich velká koncentrace v ČR – můžeme se totiž chlubit více než 40 tisíci kulturních památek. Prostředky pro obnovu a rozvoj budou směřovat k těm nejvýznamnějším, jež mají

---

¹² SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, *Ministerstvo vyhlásilo výzvu na podporu kulturního dědictví*. In: [online]. 28. 4. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: [<http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/kultura/ministerstvo-vyhlasilovyzvu-na-podporu-kulturniho-dedictvi.aspx>].

¹³ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020*. In: [online]. 9. 4. 2014. [cit. 2014-09-08]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/efbf37b5-1ff3-4b17-87c2-f79e07d1b996/PD-IROP-09072014.pdf>].

mezinárodní význam, mimořádnou historickou hodnotu a potenciál pro výrazný dopad na sociální a ekonomický rozvoj regionů. Památkám se statusem „kulturní památka“ bude zbývat podpora národní, krajská či nadační.

Žadatelé toho programu mohou být: organizační složky státu, příspěvkové organizace, obce, kraje, organizace zřízené obcemi nebo kraji, dobrovolné svazky obcí, organizace zřizované dobrovolnými svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob, církve a náboženské společnosti, fyzické osoby.

5.2 Naplňování metody LEADER prostřednictvím Místních akčních skupin

Metoda LEADER je iniciativou rozvíjející dané venkovské prostředí skrze místní obyvatele. Realizace metody probíhá prostřednictvím tzv. Místních akčních skupin (MAS). MAS působí ve vymezeném území, pro něž navrhuje a provádí strategii.¹⁴ Místní akční skupiny mají pro období 2014 – 2020 k realizaci svých strategií, tedy k plnění cílů na subregionální úrovni, nový nástroj – Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD). Ten umožňuje *místním aktérům – občanům, podnikatelům, nestátním neziskovým organizacím a samosprávě, podílet se na plánování investic v místě bydliště.*¹⁵

Tato metoda by tudíž byla velmi vhodná pro ochranu památkového fondu, budování nových galerií, muzeí či expozic. Významnou měrou se uplatňuje i sociální kapitál venkova, spolupráce spolků a soudržnost obyvatel.

Žadatelé budou moci prostřednictvím MAS žádat o finanční podporu z několika Evropských strukturálních a investičních fondů na různé projekty podporující rozvoj venkova. Pro ochranu nemovitého kulturního dědictví bude možné využít pouze již zmíněný Integrovaný regionální operační program, spadající pod Ministerstvo pro místní rozvoj.

V Královéhradeckém kraji působí 14 místních akčních skupin, jejichž hlavním úkolem je budovat na daném území partnerství mezi skupinami občanů, neziskovými

---

¹⁴ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Program rozvoje venkova*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-03]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Program-rozvoje-venkova>].

¹⁵ ANONYM, *Revidovaný předběžný návrh stanoviska: komunitně vedený místní rozvoj CLLD*. Legislativní dokument, Belgie. In: Brusel: Evropský hospodářský a sociální výbor, 2014.

organizacemi, subjekty soukromé podnikatelské sféry a subjekty veřejné správy. Dále podporují dobrovolnickou činnost a naplňují strategii za pomoci projektů žadatelů. Podmínkou je realizace projektu na území dané MAS, kde také žádá o dotaci. Zde je žadateli poskytnuta veškerá poradenská a metodická pomoc od vytvoření záměru, napsání žádosti, až po realizaci samotného projektu.¹⁶

MAS řeší za pomoci projektů svých žadatelů různá témata. Nejčastěji se věnuje využitím potenciálu venkova, schopnost obyvatel spolupracovat na obnově kulturního dědictví a oživení kulturního života.¹⁷ MAS zkontroluje projekty, zda jsou v souladu s vyhlášenou výzvou. Projekty, které splnily všechny náležitosti, vybírá MAS prostřednictvím své výběrové komise na základě předem stanovených výběrových kritérií. Výše podpory na projekt je také na rozhodnutí každé MAS. Může se pohybovat od 50 tis. do 5 mil. Kč.¹⁸

Jednání řídicích orgánů s evropskou komisí není stále u konce a vzbuzuje patřičné obavy, že ani zde nebude možná podpora drobných kulturních památek, jako tomu bylo v minulosti.

V předešlém programovacím období byly realizovány opravy převážně drobných sakrálních staveb. Příkladem úspěšného projektu, který byl podpořen Místní akční skupinou, je Záchrana památek z války roku 1866 na bojišti u Hradce Králové – soubor 24 pomníků. Jeho žadatelem byl Komitét pro udržování památek z války 1866.

5.3 Program rozvoje venkova

V minulých letech byla podpora z toho programu poměrně rozsáhlá. Žadatelé mohli získat dotaci na zpracování studií obnovy a využití kulturních památek, na zpracování programů obnovy a regenerace chráněných území a plánů péče o krajinné památkové zóny. Rovněž byly podporovány investice na obnovu kulturních památek

---

¹⁶ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Program rozvoje venkova*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-03]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Program-rozvoje-venkova>].

¹⁷ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014 – 2020*. In: [online]. 9. 7. 2014 [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/efbf37b5-1ff3-4b17-87c2-f79e07d1b996/PD-IROP-09072014.pdf>].

¹⁸ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Program rozvoje venkova*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-03]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Program-rozvoje-venkova>].

včetně historických zahrad a parků, na vybudování nových stálých výstavních expozic a muzeí, na rozvoj kulturních a uměleckých aktivit.¹⁹

Právě z tohoto programu měla dle plánu vzejít další možnost finanční podpory pro modelový příklad obnovy kulturní památky zámku ve Smiřicích, jež je popsána v závěrečné části práce. Vyšlo ovšem najevo, že program bude v následujícím období zaměřen na kulturní dědictví jen okrajově. Na základě jednání, která postupně probíhala na různých úrovních, se Ministerstvo zemědělství rozhodlo pro vypsání nového národního dotačního titulu s názvem Udržování a obnova kulturního dědictví venkova.

Nově připravený program si klade za cíl pečovat o kulturní stavby a prvky, které neslouží přímo k osobnímu užívání nebo k podnikání, ale jejich úpravou nebo rekonstrukcí bude podpořen rozvoj venkova a turistický ruch. Program by měl řešit problémy špatného technického stavu památkového fondu a eliminovat ztráty přírodního a kulturního bohatství.²⁰

5.4 INTERREG V – A Česká republika – Polsko 2014 – 2020

Do zmíněného programu se mohou zapojit projekty realizované na území Královéhradeckého kraje. Pro vzájemnou spolupráci mohou být osloveni polští partneři z Dolnoslezského vojvodství, Opolského vojvodství a Slezského vojvodství. Největší část prostředků z tohoto programu bude určena na aktivity týkající se přírodního a kulturního dědictví v Česko – polském příhraničí. Do programu „Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti“ je zahrnuto i zlepšení dostupnosti a zlepšení regionálního silničního spojení.²¹ Z tohoto programu bude možné žádat o finanční prostředky na všechny památky bez ohledu na to, zda se jedná o národní kulturní památku, kulturní památku, památku UNESCO, památku místního významu, vesnickou a městskou rezervaci nebo vesnickou a městskou zón. Z hlediska výběru projektu bude rozhodující, jak výrazně se projeví přidělená podpora na zvýšení

---

¹⁹ STÁTNI ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND, *Ochrana kulturního dědictví*. In: [online]. neuvad. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [<http://www.szif.cz/cs/ochrana-a-rozvoj-kulturniho-dedictvi-venkovaf>].

²⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, *Tiskové zprávy*. In: [online]. 2. 12. 2014 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: [http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_ministerstvo-zemedelstvi-pripravilo-1.html].

²¹ CZ-PL, *Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika po roce 2013*. In: [online]. neuvad. [cit. 2014-09-18]. Dostupné z: [<http://www.cz-pl.eu/nove-obdobi-2014-2020.html>].

turistického ruchu, konkrétně na návštěvnosti příslušné památky. Dalším důležitým faktorem je, zda přispěje ke zlepšení podmínek pro zaměstnanost.²²

Fond mikroprojektů, který je součástí operačního programu, je zaměřen na menší projekty česko – polské spolupráce. Jedná se především o výměnu zkušeností, vzájemné návštěvy a vydávání společných propagačních materiálů v oblasti kulturního dědictví; dále vydávání společných studií, strategií a plánů k využití kulturních zdrojů. To znamená, že z fondu mikroprojektů nelze žádat finanční podporu na investiční opravy nemovitého kulturního dědictví.²³

5.5 Finanční prostředky z národních zdrojů Ministerstva kultury

Podle zákona o státní památkové péči na obnovu nemovitých kulturních památek nabízí Ministerstvo kultury ze státního rozpočtu příspěvek v celkem pěti programech. Důležitý pro majitele je §16 – Příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky poskytnutý vlastníkům kulturních památek odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., kde se říká, že *v případě mimořádného společenského zájmu na zachování kulturní památky může na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu příspěvek ministerstvo kultury buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu, nebo prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností.*²⁴

Podpora ministerstva kultury se dále dělí na několik programů.

5.5.1 Program záchrany architektonického dědictví

Tento program vychází z myšlenky ochrany a obnovy kulturních památek, které tvoří nejcennější součásti architektonického dědictví. Z toho programu se dají hradit práce směřující k záchraně kulturní památky nebo její části. Jde o hrady, zámky, kláštery, kostely, historické zahrady. Program zahrnuje i movité památky, pokud je přímo ohrožena jejich existence. Ty památky však musí být však pevně spojeny se

---

²² Martin DOHNAL, Odbor evropské územní spolupráce, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha [online]. 18. 9. 2014. Dostupné z: Martin.Dohnal@mmr.cz.

²³ EUROREGION GLACENSIS, *Euro-glacensis*. In: [online]. neued. [cit. 2014-02-025]. Dostupné z: <http://www.euro-glacensis.cz/interreg-v-a.html>.

²⁴ Martin ZÍDEK – Jiří KLUSOŇ, *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*, Praha 1986, s. 74.

stavbou, např. oltáře, varhany nebo sochy. Tento program je určen i vlastníkům, jejichž památky byly zasaženy živelnými pohromami, jako jsou přívalové deště nebo povodně.

²⁵ Z tohoto programu byla podpořena oprava kláštera v Broumově, dále oprava kostela sv. Gotharda v Hořicích, hradu Kosti, hradu v Potštejně, barokní kaple Zjevení Páně ve Smiřicích a další památkový fond.

5.5.2 Havarijní program

Tento program je primárně určen na záchranu nemovitých kulturních památek, které jsou v havarijním stavu. Z příspěvku se dají hradit práce jako statické zajištění objektů, odstranění havarijních stavů střech, opravy nosných konstrukcí, krovů a komínů.²⁶ Z tohoto programu byla dle výroční zprávy Ministerstva kultury z roku 2013 podpořena oprava kostela Nejsvětější Trojice v Novém Bydžově, rodného domu spisovatele Eduarda Štorcha v Ostroměři, zámku v Rychnově nad Kněžnou nebo fary v Úpici.²⁷

5.5.3 Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Program poskytuje příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst, která jsou prohlášena za památkovou rezervaci nebo památkovou zónu. Podmínkou podpory je městem zpracovaný program regenerace a finanční podíl města i vlastníka objektu.²⁸ Z tohoto programu bylo podpořeno například město Broumov, dále rodný dům F. L. Věka a socha sv. Jana Nepomuckého v Dobrušce, děkanství v Hostinném, kostel sv. Ducha v Hradci Králové,

---

²⁵ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Program záchrany architektonického dědictví*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatky/granty-a-dotace/program-zachrany-architektonickeho-dedictvi-430/>].

²⁶ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Havarijní fond*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/havarijni-program-428/>].

²⁷ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Výroční zpráva 2013*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocnizpravy/default.htm>].

²⁸ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=429>].

městské opevnění, horní pevnost a kasárna v Josefově, děkanství v Josefově, městské opevnění v Jičíně, lázeňský dům v Kuksu, šatlava a městské opevnění v Novém Městě nad Metují, radnice a muzeum v Novém Bydžově, hrad Pecka, muzeum Podkrkonoší v Trutnově a další významné památky. Tyto informace uvádí výroční zpráva Ministerstva kultury z roku 2013.²⁹

5.5.4 Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Program mohou využívat zejména majitelé lidové architektury, zemědělských usedlostí, chalup, kapliček, božích muk, venkovských kostelů, tvrzí, technických děl, soch, pomníků a zahrad, a to za podmínky, že objekty jsou součástí vesnických památkových rezervací a vesnických a krajinných památkových zón.³⁰ Tento program pomohl Šimovým chalupám v Malé Úpě, na území bojiště bitvy u Hradce Králové a ve Všeštarech byl podpořen kostel Nejsvětější Trojice.³¹

5.5.5 Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

Tento program administruje město Hradec Králové jako obec s rozšířenou působností. Podpora se vztahuje na památky, které nejsou národními kulturními památkami a nacházejí se mimo památkové rezervace a zóny. Oprávněným žadatelem je vlastník památky a tento dotační titul může využít např. pro opravu varhan či oltáře, pevně spojených se stavbou.³² Podporu z tohoto programu získala obec Martínkovice na

---

²⁹ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Výroční zpráva 2013*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocnizpravy/default.htm>].

³⁰ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=431>].

³¹ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Výroční zpráva 2013*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocnizpravy/default.htm>].

³² MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek-prostrednictvim-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-2432/>].

opravu fary, obec Deštné v Orlických horách na obnovu vodního mlýna, město Hořice na židovský hřbitov, obec Horní Maršov na renovaci kašny či město Úpice na opravu měšťanského domu. Dále proběhla komplexní rekonstrukce havarijního stavu krovu a střechy zámecké jízdárny v areálu Státního zámku Opočno.³³

5.6 Dotační tituly Krajského úřadu Královéhradeckého kraje

5.6.1 Program obnovy památkového fondu

Cílem programu je zachování kulturního dědictví pro další generace. Lze ho využít na opravu nemovitých památek umístěných v památkových rezervacích, v památkových zónách nebo v ochranném památkovém pásmu. Jedná se především o opravy střešních konstrukcí, zajištění statiky objektů, obnovy oken, obnovy fasád a restaurátorské práce v souvislosti s projektem. Podmínkou obnovy památkového fondu je realizace projektu na území kraje. Příkladem projektu podpořeného z dotace Krajského úřadu Královéhradeckého kraje je oprava střechy dřevěné zvonice u kostela Nanebevzetí Panny Marie v Libčanech.³⁴

5.6.2 Program obnovy venkova

Program obnovy venkova je zaměřen na obnovu a údržbu venkovské zástavby a umožňuje žadatelům uplatnit náklady spojené s rekonstrukcí sakrálních staveb a drobné architektury v majetku obcí.³⁵

---

³³ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Výroční zpráva 2013*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: [<http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocní-zpravy/default.htm>].

³⁴ DOTAČNÍ PORTÁL KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE, *Dotační oblast – Kultura a památková péče 2014*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [<http://dotace.kr-kralovehradecky.cz/Modules/DOTIS/Pages/Public/ProjectList.aspx?Id=7>].

³⁵ DOTAČNÍ PORTÁL KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE, *Dotační oblast – Kultura a památková péče 2014*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [<http://dotace.kr-kralovehradecky.cz/Modules/DOTIS/Pages/Public/ProjectList.aspx?Id=7>].

5.6.3 Dotace na zabezpečení péče o válečné hroby

Mezi nemovité kulturní památky řadíme také hroby. Na Královéhradecku se jedná především o válečné hroby z prusko-rakouské války roku 1866. Finanční prostředky poskytuje Krajský úřad Královéhradeckého kraje a Ministerstvo obrany na základě zákona č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřbnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a usnesení vlády České republiky č. 427/1999, o zabezpečení péče o válečné hroby v České republice a v zahraničí. Cílem programu je udržovat válečné hroby, hřbitovy a pietní místa, jež mají za úkol vyzvednout památku osob zahynulých v boji či osob, které se aktivně zúčastnily boje. Základní podmínkou je, že žadatel musí být vlastníkem válečného hrobu. Dále musí být hroby evidovány u obecního úřadu s rozšířenou působností jako válečné.³⁶

5.7 Nadace a nadační fondy

Pro drobné památky místního významu, jako jsou křížky, kapličky, pomníky apod., jsou nejvhodnější finanční podporou nadace, jejichž prioritou je zapojení veřejnosti do projektu, posílení zájmu o památky a realizace dobrovolnické práce obyvatel. Zde lze spatřit propastný rozdíl oproti podpoře fondů Evropské unie, kde není dobrovolnická práce žádoucí, a to vzhledem k dokládání skutečně odvedené práce. Je však zřejmé, že je mnohem přínosnější zapojení místní veřejnosti do záchran a obnovy kulturního dědictví, i když pod odborným vedením specialistů na památkovou péči. Oprávněnými žadateli jsou zpravidla farnosti, charity, diakonie, obce, obecně prospěšné společnosti, spolky a různé druhy forem neziskových organizací.³⁷

Nadací je poměrně velké množství a některé působí pouze regionálně. Mezi ty s celorepublikovým dosahem patří např. Nadace občanského fóra s programem Opomíjené památky a Nadace VIA. O podpoře projektu rozhoduje nápad, kvalita

---

³⁶ MINISTERSTVO OBRANY, *Dotace na zabezpečení péče o válečné hroby*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [http://www.valecnehroby.army.cz/htm/4_0.html].

³⁷ NADACE VIA, *Fond kulturního dědictví – záchrana drobných památek místního významu 2014*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [<http://www.nadacevia.cz/cz/granty-a-podpora/podpora-mistnich-iniciativ/fond-kulturniho-dedictvi-zachrana-drobnych-pamatek-mistniho-vyznamu-2014>].

zpracování a zapojení veřejnosti. Podmínky jsou koncipovány tak, aby projektovou žádost zvládla podat i laická veřejnost, a to bez užití služeb zpracovatelských firem. Sama nadace navíc poskytuje metodickou pomoc při zpracování projektové žádosti.

Nadace bohužel nedisponují vyššími finančními prostředky, proto jsou výzvy na projekty omezené výší finančních prostředků. Nadací občanského fóra byl podpořen např. projekt Záchrana kostela v Suché u Nechanic, který byl hodnotící komisí vybrán díky promyšlenému dlouhodobému využití, a to nejen pro církevní účely, ale také pro účely kulturní – je zde umístěna kampanologická expozice, zapůjčená z depozitu Muzea východních Čech v Hradci Králové. Prostory kostela jsou dále využívány v rámci pořádání akce Noc kostelů nebo osvětových přednášek, které se zabývají ochranou kulturního dědictví.

Z Nadace VIA bylo podpořeno občanské sdružení Komitét pro udržování památek z války roku 1866 a jeho žádost na záchranu souboru 8 pomníků na vojenském hřbitově v Máslojedech. Jako další příklad lze uvést zapsaný spolek Omnium, který se dlouhodobě věnuje záchraně kostelů na Broumovsku. Pod názvem Pro život kostelů Broumavska získalo dotaci z nadace VIA na obnovu sloupu se sochou Panny Marie ve Velké Vsi u Broumova.³⁸

Výjimku ve výši přidělených finančních prostředků představují Norské fondy určené pro oblast záchrany kulturního dědictví. Tyto fondy nejsou financovány z evropských strukturálních fondů, ale využívají tzv. finanční mechanismus EHP/Norsko. Ten má za cíl podporovat aktivity v oblasti ochrany a obnovy nemovitého kulturního dědictví.³⁹ Vzhledem k nadstandardní výši finanční podpory má zmíněný program poměrně náročné podmínky. Finanční podporu z Norských fondů získal například projekt – Generální restaurování NKP Třebechovického betlému. Město Třebechovice pod Orebem, jež návrh na projekt podalo, může čerpat dotaci až do výše 5 700 856 Kč. V Královéhradeckém kraji byl tímto způsobem podpořen také projekt

---

³⁸ NADACE VIA, *Fond kulturního dědictví – záchrana drobných památek místního významu 2014*. In: [online]. neued. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [<http://www.nadacevia.cz/cz/granty-a-podpora/podpora-mistnich-iniciativ/fond-kulturniho-dedictvi-zachrana-drobnych-pamatek-mistniho-vyznamu-2014>].

³⁹ NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY, *Norské fondy a fondy EHP*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=103&].

Záchrana a obnova renesančního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Horním Maršově, na nějž získala obec Maršov dotaci ve výši 12 705 000 Kč.⁴⁰

5.8 Veřejné sbírky

Finanční prostředky na opravy památek lze získávat také s pomocí veřejné sbírky podle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách. Jedná se o získávání dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel.⁴¹

Podle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, je oprávněna sbírku konat pouze právnická osoba se sídlem na území ČR. Ta je povinna písemně oznámit konání sbírky krajskému úřadu, který dále vydává „Osvědčení o přijetí oznámení o konání veřejné sbírky“. V rozhodnutí příslušného úřadu je také datum ukončení sbírky. Sbírkou je nutné ukončit do tří let od oznámení jejího zahájení.

Pro sbírku je potřeba založit zvláštní, nejlépe transparentní bankovní účet, v němž je možné sledovat přijaté částky, jména dárců i výdaje za již provedené opravy. Koná-li se sbírka déle než rok, je důležité zaslat na krajský úřad průběžné vyúčtování sbírky. Po ukončení sbírky je povinností zakladatele sbírky předložit ke schválení celé vyúčtování. Sbírkou lze organizovat různými způsoby – vyhlášeným bankovním účtem, sběracími listinami, pokladničkami, prodejem předmětů a vstupenek.

Před zahájením sbírky by se měl stanovit její účel, představit konkrétní památku a jednotlivé opravy. Dále je nutné vybrat území, na němž se bude sbírka konat, a založit bankovní účet ke shromažďování příspěvků získaných sbírkou.

S pomocí veřejných sbírek se opravují především sakrální stavby, technické památky či zříceniny hradů, tak tomu bylo v případě hradu Vízmburk v obci Havlovice. Aby měla zahájená sbírka úspěch, je důležité informovat o ní širokou veřejnost. Může

---

⁴⁰ NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY, *Norské fondy a fondy EHP*. In: [online]. neued. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://www.norskefondy.cz/?page_id=121].

⁴¹ PROPAMÁTKY, *Veřejné sbírky*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: [<http://www.propamatky.info/cs/hlavni-strana/>].

být prezentována za pomoci informačních médií či na charitativní akci, jejíž výtěžek bude vložen na sbírkový účet.⁴²

---

⁴² DOTAČNÍ PORTÁL KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE, *Dotační oblast – Kultura a památková péče 2014*. In: [online]. neuvad. [cit. 2014-09-26]. Dostupné z: [<http://dotace.kr-kralovehradecky.cz/Modules/DOTIS/Pages/Public/ProjectList.aspx?Id=7>].

5.9 Filantropie

Filantropie neboli mecenášství je humanisticky motivovaná dobročinnost. Filantrop věnuje ve prospěch dobročinných aktivit své statky – peníze, zboží, ale i čas a úsilí – podpoře dobročinných aktivit. V současné době je již dobře znám pojem firemní filantropie, tj. společenská zodpovědnost firem.

Mecenášství se věnovalo i mnoho významných osobností naší historie. Jedním ze známých filantropů v historii byl podnikatel Vojtěch Lanna mladší, jehož rodina pocházela z Českých Budějovic, ale po dokončení stavby nového paláce v Hyberské ulici se přestěhovala do Prahy. Lannova firma působila v mnoha oborech podnikání: věnovala se například hornictví, vodní a pobřežní stavby, výstavba železničních tratí a dalších. Vojtěch Lanna navštěvoval při svých cestách muzea, galerie a aukce a začal se věnovat sběratelství. Působil v několika kulturních a uměleckých organizacích, podporoval výtvarně nadané studenty a stal se spoluzakladatelem Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Pro muzeum nakupoval sbírkové předměty a na jeho provoz věnoval významné finanční částky. Na sklonku svého života věnoval muzeu také vlastní významné sbírky. Za tuto svoji mecenášskou činnost byl povýšen do šlechtického stavu a jmenován doživotním členem panské sněmovny říšské rady.⁴³

Nově se můžeme setkávat s pojmem: společenská odpovědnost firem. Při své charitativní činnosti se firmy snaží maximálně zapojit firemní zdroje a znalosti zaměstnanců. Podpora může mít různou formu:

- a) přímá podpora – finanční nebo věcný dar,
- b) matchingový fond – finanční příspěvky zaměstnanců a firmy,
- c) firemní nadace nebo nadační fond – např. nadace ČEZ, nadační fond Veolia a dále nadační fond T-mobile, který působí v Hradci Králové a jehož finanční prostředky jsou rozdělovány ve spolupráci s nadací VIA,
- d) charitativní prodejní výstavy – mohou mít elektronickou formu a jsou určeny pro zaměstnance, obchodní partnery a veřejnost; jejich výtěžek je věnován na dobročinné účely,

---

⁴³ UMĚNÍ DAROVAT, *Čtvrtletník pro obnovu České filantropie*. In: [online]. 07/2013. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: [http://aa.ecn.cz/img_upload/40994381c8b08a8c664e218edbd5c8e9/umeni-darovat-zima-2013-web.pdf> ISSN 1805-4390].

- e) nepřímá podpora – poskytnutí zázemí firmy, zapůjčení techniky apod.,
- f) odborná pomoc – např. právní, vzdělávací a školicí,
- g) možnost podílet se na výběru projektů v grantových komisích,
- h) firma věnuje pracovní dobu, schopnosti a dovednosti svých zaměstnanců pro práci přímo na konkrétním projektu.⁴⁴

5.10 Program nadnárodní spolupráce Central Europe 2020

Program je zaměřen na nefinanční pomoc a spolupráci při ochraně památkového fondu. Žadatelé mohou z těchto prostředků připravit strategie či koncepce územního rozvoje na zhodnocení kulturního dědictví a zároveň jeho ekonomické využití, zvýšení zaměstnanosti a rozvoj cestovního ruchu. Program významně podporuje mezinárodní spolupráci a propagaci kulturních památek ve střední Evropě.⁴⁵

5.11 Dobrovolnictví

Do roku 2000 nebylo dobrovolnictví zakotveno v žádném obecně platném právním dokumentu České republiky. Teprve v roce 2003 vstoupil v platnost zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, který je prvním právním předpisem upravujícím status dobrovolníka v České republice. V tomto zákoně jsou uvedeny náležitosti smluv mezi dobrovolníkem a přijímací organizací. Dále jsou zde uvedeny možné oblasti dobrovolnické služby, její časové ohraničení apod. To je důležité pro ochranu dobrovolníka a organizace proti rizikům, která mohou z tohoto vztahu vyplývat. Organizace i dobrovolník jsou zajištěni odborným vedením koordinátora dobrovolníků, pojištěním apod. Platná akreditace umožní získat dotaci na projekt, kde budou dobrovolníci pracovat.⁴⁶

---

⁴⁴ Zuzana BARTOŠOVÁ – a kol. *Firemní filantropie jako klíčová oblast CSR. Napříč společenskou odpovědností firem*, Kladno 2005, s. 35 – 41.

⁴⁵ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Nadnárodní spolupráce*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-01]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-nadnarodni-spoluprace>].

⁴⁶ DOBROVOLNÍK CZ, *Management dobrovolnictví*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-03]. Dostupné z: [<http://www.dobrovolnik.cz/>].

Zákon z roku 2002 byl novelizován zákonem č. 86/2014 Sb. Tento zákon upravuje podmínky akreditace, status přijímací a vysílací organizace a zdůrazňuje veřejnou prospěšnost práce dobrovolníka.⁴⁷ V oblasti obnovy a ochrany kulturního dědictví existuje mnoho spolků, sdružení a nadací, které ocenění práci dobrovolníků při obnově konkrétní památky. Jde většinou o zříceniny, hrady či kostely. Dobrovolníci pomohou nejen při samotné obnově, ale i při organizaci kulturního života a šíření samotné myšlenky dobrovolnictví. Spolupráci lze navázat i prostřednictvím mezinárodních organizací, jednou z nich je nevládní INEX – sdružení dobrovolných aktivit.

Dobrovolnictví je aktivita prospěšná nejen pro příjemce. Obzvláště pro mladou populaci má význam smysluplně stráveného volného času. Dobrovolník získává práci na projektu nové zkušenosti, nová přátelství a při mezinárodních projektech se zdokonaluje i v jazykových znalostech.

Nový vzdělávací program Evropské unie, Erasmus+, navržený pro období 2014 – 2020, podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti mládeže. Vznikl pro účely studia či dobrovolnické práce a je jedním z mála programů, v nichž již byla pro rok 2015 vyhlášena první výzva. *O finanční prostředky v rámci programu Erasmus+ může požádat jakýkoli veřejný nebo soukromý subjekt, který působí v oblasti vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu. Kromě toho mohou skupiny mladých lidí, které se aktivně podílejí na práci s mládeží, ale nikoli nutně v rámci mládežnické organizace, požádat o finanční prostředky na mobilitu ve vzdělávání mladých lidí a osob pracujících s mládeží, jakož i na strategická partnerství v oblasti mládeže.*⁴⁸

5.12 Fundraising

Fundraising znamená získávání finančních nebo materiálních prostředků či služeb od soukromých i firemních dárců pro určitou, předem připravenou akci. *Je to*

---

⁴⁷ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Informace o novele zákona o dobrovolnické službě*. In: [online]. 2. 6. 2014 [cit. 2014-10-03]. Dostupné z: [http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx].

⁴⁸ ERASMUS+, *O programu*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-03]. Dostupné z: [http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/].

„věda“ o tom, jak druhé motivovat k dobrým skutkům, jak je přesvědčit, že peníze nejsou všechno, a jak jim dát možnost darovat svůj čas, zájem a důvěru.

V našich podmínkách vzhledem k absenci tradice je to činnost poměrně náročná. Jedná se ovšem o jednu z dalších cest, jak získat finanční prostředky, a to zejména do neziskových organizací, jež se zabývají drobnými opravami památek místního významu s vysokým podílem využití dobrovolnické práce.

Podstatné jsou faktory jako osobní přístup k oslovené firmě či jednotlivci, důkladná a zajímavá prezentace projektu, celkové nadšení pro věc a přesvědčení, že to, co děláte, je pro místní komunitu důležité. Dárce musí mít v oslovenou organizaci důvěru, že dokáže vytyčené cíle vyřešit. Organizace odpovídá za efektivní využití darovaných finančních prostředků a je povinna dárce pravidelně a pravdivě o všem informovat. Pokud má dárce zájem zapojit se do projektu, nabízí mu organizace spolupráci. Fundraising pracuje obecně na principu, že nezískává pro svůj projekt peníze, nýbrž člověka.⁴⁹

---

⁴⁹ Jana LEDVINOVÁ, *Základy fundraisingu*, Praha 1996, s. 1– 48

6 Edukační a vzdělávací činnost

Památkový fond České republiky reprezentuje unikátní soubor movitých a nemovitých statků kulturní hodnoty. Tvoří hmotnou pramennou základnu nejen k poznání minulosti kulturně historického prostoru vymezeného hranicemi naší země, ale je také neodmyslitelnou součástí hmotné paměti evropské i světové civilizace.⁵⁰

Pro edukační a vzdělávací činnost v oblasti obnovy a ochrany kulturního dědictví jsou velmi vhodné muzejní budovy. Muzea mají potenciál realizovat různé druhy vzdělávání, ale nejvyšší měrou mohou zasahovat do vzdělávání ve spolupráci se školami. Muzeum východních Čech v Hradci Králové je největším muzeem v Královéhradeckém kraji, ve svých sbírkách eviduje přes milion sbírkových předmětů. Pořádá výstavy a kulturní společenské akce, vydává publikace, organizuje vzdělávací semináře a konference.⁵¹

Jako příklad lze uvést vzdělávací akce, při nichž Muzeum východních Čech v Hradci Králové a Národní památkový ústav ÚOP v Josefově a Omnium o.s. uspořádaly cyklus seminářů pod názvem Možnosti financování kulturního dědictví a obnovy památkového fondu.

Cílem semináře bylo poskytnout majitelům a správcům památek, organizacím působícím v oblasti uchování kulturního dědictví, ale i orgánům státní správy užitečné a zejména praktické informace o současných možnostech v oblasti financování záchrany a obnovy kulturního dědictví vč. obnovy památkového fondu.⁵²

---

⁵⁰ MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, *Sborník statí o kultuře*. In: [online]. neued. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: [http://www.mkcr.cz/assets/ministerstvo/knihovna/SBORNIK_stati_o_kulture_final.pdf].

⁵¹ KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY, *Projekty*. In: [online]. neued. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: [http://old.kvv.upol.cz/PROJEKTY/vv_ve_sвете_souc_um/download/edukacni_potencial_muzea.pdf].

⁵² MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH. *Možnosti financování kulturního dědictví*. In: [online]. 15. 10. 2013 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: [http://www.muzeumhk.cz/kalendar-seminar-moznosti-financovani-kulturniho-dedictvi.html].

7 Metodická a poradenská činnost

7.1 Národní památkový ústav – Územní odloučené pracoviště v Josefově

Činnost Národního památkového ústavu (NPÚ) je poměrně rozsáhlá, ale neposkytuje finanční prostředky majitelům památek, neboť není výkonným orgánem státní správy. Pro majitele nemovitého kulturního dědictví je podstatné, že jim NPÚ poskytne odbornou a metodickou pomoc týkající se péče o nemovitou kulturní památku. NPÚ dále vydává odborná vyjádření a závazná stanoviska příslušných orgánů státní správy, která jsou přílohami žádostí o dotace. Jednotlivá pracoviště vykonávají odborný dohled při realizaci oprav, udržovacích pracích, konzervaci památek či jejich restaurování.⁵³

Pracoviště v Josefově poskytuje odbornou a metodickou pomoc vlastníkům a správcům památek v Královéhradeckém kraji a zajišťuje úkoly státní památkové péče v Královéhradeckém kraji v plném rozsahu daném zákonem.⁵⁴

7.2 Metodická pomoc vlastníkům a správcům sbírek

Jak již bylo výše zmíněno, každý projektový záměr na opravu či rekonstrukci kulturní památky musí mít promyšleno její využití do budoucna. V památkových objektech se obvykle zřizují muzejní centra nebo výstavní galerie. Pro obor muzejnictví bylo v ČR zřízeno osm specializovaných muzeologicko-metodických pracovišť, která poskytují informace a služby vlastníkům a správcům sbírek muzejní povahy.

a) oddělení muzeí a galerií se zabývá otázkami evidence a inventarizace sbírek muzejní povahy a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí. Sídlí v Praze, kde vydává metodické materiály a poskytuje metodické konzultace,

---

⁵³ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *O nás*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: [http://old.npu.cz/npu/souhrn/onas].

⁵⁴ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *Územní odborné pracoviště v Josefově*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: [http://www.npu.cz/uop-jo/].

b) metodické centrum konzervace se sídlem v Brně poskytuje odborné rady v oblasti preventivní konzervace, restaurování, ošetřování sbírkových předmětů, poradenství a další služby,

c) metodické centrum pro muzea v přírodě se věnuje především poradenství v oblasti lidového kulturního dědictví a muzeí v přírodě. Pracoviště poskytuje své služby v Rožnově pod Radhoštěm,

d) metodické centrum pro informační technologie v muzeologii zajišťuje poradenství v oblasti digitalizace a prezentace sbírkových předmětů při Moravském zemském muzeu v Brně,

e) metodické centrum muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu v Brně podporuje rozvoj kreativity a hledání nových způsobů muzejní práce,

f) centrum pro prezentaci kulturního dědictví při Národním muzeu v Praze provozuje informační portál www.emuseum.cz a zabývá se aplikací nových metod prezentace,

g) metodické centrum pro muzea výtvarného umění Národní galerie v Praze se zaměřuje na aktuální trendy v prezentaci výtvarných sbírek,

h) centrum nových strategií při Moravské galerii v Brně, která se zabývá novými strategiemi z oblasti výtvarné kultury,⁵⁵

7.3 Institut pro památky a kulturu

Institut pro památky a kulturu funguje jako obecně prospěšná společnost, která je zároveň sociálním podnikem. Z osmi zaměstnanců zde pracuje celkem šest tělesně postižených. Institut založil odborník na památkovou péči s cílem rozvíjet oblast kulturního dědictví. Tato nezisková organizace provozuje internetový portál PROPAMÁTKY, kde nabízí poradenství při obnově a financování kulturního dědictví, dále také představuje zajímavá, až mystická místa formou putovní výstavy. Příkladem je umístění výstavy na jeden večer do kaple Máří Magdalény na vrchu Krasíkově nedaleko Konstantinových lázní. Společnost pořádá také velmi zajímavé konference s odborným

---

⁵⁵ INFORMAČNÍ LIST, *Muzejní centra*. Metodické centrum pro správu sbírek, ve spolupráci s Moravským zemským muzeem. Brno 2013.

programem pro majitele a provozovatele památek a vydává vlastní časopis s novinkami z oboru památkové péče.⁵⁶

7.4 Omnium o. s.

Omnium o. s. je příkladem občanského sdružení, které poskytuje poradenskou a metodickou pomoc, připravuje konference, semináře, exkurze, vzdělávací a osvětové programy pro studenty a odbornou i širokou veřejnost. V Hradci Králové směřuje sdružení všechny své aktivity do budovy Muzea východních Čech v Hradci Králové. Organizace se věnuje i vlastnímu projektu – Pro život kostelů Broumova, který se snaží o záchranu jedinečného souboru barokních sakrálních staveb. Věnuje se také pořádání Mezinárodní letní školy k barokní architektuře a umění Broumova v bývalém panství benediktinského kláštera. Na těchto setkáních je prostor pro výměnu zkušeností mezi odborníky a studenty z oblasti umění, architektury, dějin umění, ochrany a restaurování. Setkání přináší nové možnosti prezentace památek v širších evropských souvislostech.⁵⁷

---

⁵⁶ INSTITUTEU, *Úvod*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-30]. Dostupné z: [<http://www.instituteu.cz/>].

⁵⁷ OMNIUM o. s. PRO ŽIVOT KOSTELŮ BROUMOVSKA, *Omnium*. In: [online]. neued. [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: [<http://omniumos.cz/>].

8 Modelový příklad opravy památky za pomoci dotačních titulů – zámek Smiřice

Památkový zákon staví na roveň péči o zachování kulturní památky a vhodné využití kulturní památky. Tato rovnost je ovšem relativní, neboť i vhodné využití kulturní památky musí vždy přispívat k tomu, aby byly zachovány hodnoty, jejichž nositelem kulturní památka je.⁵⁸

8.1 Historie objektu

Smiřický zámek je součástí historického areálu rozkládajícího se ve městě Smiřice, které leží na území Královéhradeckého kraje. Dominantu areálu tvoří národní kulturní památka – zámecká barokní kaple Zjevení Páně, kde je možné obdivovat oltářní obraz Petra Brandla, Klanění tří králů. Významnou kulturní památkou je také samotný zámek.⁵⁹

První osídlení tvořila vodní pevnost, obtékaná dvěma prameny Labe. Z dokladů, které máme k dispozici, se nedá určit doba jejího vzniku. Nejstarší zmínka o Smiřicích je ovšem z roku 1380.

Smiřické panství vlastnilo postupně několik významných šlechtických rodů – Smiřičtí, Trčkové z Lípy, Gallasové a Šternberkové. Nejvýznamnější stavební úpravy byly provedeny za působení rodu Gallasů. Původní budovu nechali přestavět na zámek v raně barokním stylu, který už měl prakticky dnešní podobu.⁶⁰ Vznikla tak dvoupatrová čtyřkřídlá ústřední zámecká budova, která se do čtvercového nádvoří otevírá arkádami na čtyřhranných pilířích.

Šlechtický rod Šternberků vybudoval dnešní národní kulturní památku, barokní kapli Zjevení Páně, jejíž autorem je Kryštof Dientzenhofer. Mezi kostelem a zámkem vznikl spojovací trakt, tzv. krček, v němž byl umístěn vstupní barokní portál, který se v další části práce stane předmětem modelového příkladu opravy kulturní památky.⁶¹

---

⁵⁸ Martin ZÍDEK – Jiří KLUSOŇ, *Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem*, Praha 1986, s. 12.

⁵⁹ August SEDLÁČEK, *Hrady zámky a tvrze království českého. II. díl Hradecko*, Praha 1994, s. 224 – 228.

⁶⁰ Pavel JUŘÍK, *Šternberkové: Panský rod v Čechách a na Moravě*, Praha 2013, s. 70 – 180. Z publikací věnovaných historii města a objektu zámku je možné vybrat:

V 18. století se stalo panství majetkem císařské kanceláře. V roce 1918 po vzniku republiky, byl majek Habsburkům zkonfiskován a zámek přešel do správy československého státu. V roce 1921 bylo provedeno vyklizení všech zámeckých pokojů pro účely zemědělské školy. Inventář zámku byl převezen do zámku v Zákupech.⁶²

Z dokumentů stavebního úřadu vyplývá, že zde rolnická škola sídlila do roku 1950. Poté ji vystřídal ředitelství Velkovýkrmny - státního statku, národní podnik Smiřice.⁶³ Za doby působení podniku zde nebyly provedeny žádné významnější opravy, docházelo pouze k necitlivým stavebním úpravám. S těmito nevhodnými zásahy se nyní potýká nový majitel, který zakoupil zámek v roce 2012.

8.2 Novodobé využití zámku ve Smiřicích

V současné době je objekt zámku rozdělen mezi dva majitele. Jedna část zámku patří městu Smiřice, druhou vlastní soukromý majitel. Následně představený modelový příklad se bude věnovat části soukromého vlastníka, který má méně možností na získání dotací k obnově kulturního dědictví.

Zámek má v budoucnu plnit několik funkcí. První patro bude sloužit vlastním potřebám letního bydlení majitele, přijímání hostů, přátel a obchodních partnerů.

Antonín PROFOUS – Jan SVOBODA, *Místní jména v Čechách: Jejich vznik, původní význam a změny*. IV. díl. Praha 1957, s. 115.

Jiří ZEMAN, *Z paměti Smiřic N./L, Chotěboř 1911: Městská rada ve Smiřicích nad Labem*, s. 1 – 11.

Pavel DRNOVSKÝ, *Středověké osídlení na horním toku Bystřice*. Ústí nad Orlicí 2013, s. 29.

Pavel HORNÍK, *Archeologie východních Čech*. Hradec Králové 2012, s. 65 – 72.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV HRADEC KRÁLOVÉ, Archiv města Smiřice, inv. č. 25, *Pamětní kniha města Smiřice, 1932 – 1933 (1949)*. s. 133 – 198

⁶¹ Pavel JUŘÍK, Šternberkové: Panský rod v Čechách a na Moravě, Praha 2013, s. 70 – 180.

⁶² PETR WEIS, kastelán státního zámku Zákupy, odpověděl na dotaz, zda byl mobiliář ve zmíněném roce, na zámek skutečně převezen následovně: „Zámek ve Smiřicích se dostal do majetku Habsburků, kterým patřil také zákupský zámek. Po vzniku Československa v roce 1918 byly oba zámky Habsburkům konfiskovány a v Zákupech sídlily Státní lesy a statky. V našem mobiliárním fondu jsou zhruba tři obrazy s motivy z řecké mytologie, které zřejmě pocházejí ze Smiřic. Usuzujeme tak podle štítku na obrazech, z kterých vyplývá, že patřily baronu Liebigovi, což byl někdejší majitel Smiřic. Nic víc o mobiliáři ze Smiřic nevíme a tady uložený není. Zmíněné obrazy ze Smiřic splynuly se zákupským mobiliářem a patří tak do jeho kmenového fondu. Vybavení bývalých císařských zámků putovalo už za první republiky sem tam, na Pražský hrad, k vybavení ministerstev, ambasád, ale také např. hájoven.“

⁶³ PROJEKTOVÁ A ROZPOČTOVÁ DOKUMENTACE, Archiv města Smiřice, Smiřice n L. – rekonstrukce fasády zámku, Smiřice 1972.

Přízemí bude určeno k podnikání a v části objektu, která tvoří jeden celek s majetkem města Smiřice, se majitel rozhodl vytvořit výstavní galerii. Tuto část tvoří spolu s bývalou salou terrenou také spojovací krček, jenž je komunikační spojnicí mezi zámekem a kaplí. Nově zřízená výstavní galerie bude sloužit odborné i široké veřejnosti a majitel uvažuje o případném spojení se stávající městskou galerií, kde se v současnosti nachází stálá expozice sochaře a medailéra mistra Milana Knoblocha.⁶⁴ Pro tento záměr bude možné získat finanční prostředky pomocí některého ze zmíněných dotačních titulů.

8.3 Současná stavení činnost probíhající v zámku ve Smiřicích

Za působení nového majitele došlo v celém objektu zámku k vybourání všech nevhodných příček, které zde byly postaveny za účelem rozdělení velkých pokojů na menší kanceláře, sklady a dílny. Jsou obnovovány původní pískovcové podlahy zakryté vrstvami starých koberců a PVC. Citlivě se odstraňují všechny staré rozvody elektřiny a osvětlení vedoucí i přes štukovou výzdobu stropů. Tam, kde je to možné, se ponechávají stávající omítky a natírají se bílou barvou. Až na malé fragmenty maleb, jež majitelé našli na chodbě v prvním patře, se výzdoba pokojů, salonů a chodeb nezachovala. Původní dveře byly opatřeny technikou fládrování. V současné době si renovaci velkého množství dvoukřídlých dveří majitelé nemohou dovolit. Proto se po dohodě s památkáři dveře natřely bílou barvou, která nepoškodí fládrování, a díky níž jsou zakonzervovány pro příští generace. S touto filozofií celkově přistupují majitelé k náročné rekonstrukci památky.⁶⁵

Nedílnou součástí oprav je nádvoří a přilehlý park, o který majitelé pečují ve spolupráci s městem Smiřice. Město nechalo v roce 2012 zpracovat dendrologický průzkum, na jehož základě naplánovalo postupnou obnovu parku.⁶⁶ Podle Jana Hendrycha je projektantem parku jeden z nejvýznamnějších evropských zahradních architektů Eduard Petzold. Dnešní podoba parku se datuje do roku 1920, ale založení

---

⁶⁴ Osobní rozhovor – Jindřich Karásek, jednatel zámku Smiřice. Interview ze dne 10. 5. 2014.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ OFICIÁLNÍ PREZENTACE OBCE SMIŘICE, *Město Smiřice*. In: [online]. 22. 10. 2012 [cit. 2014-10-08] Dostupné z: [<http://www.mestosmirice.cz/default.php?id=398&ai=398&lang=cz>].

parku s největší pravděpodobností spadá do roku 1868⁶⁷ kdy si jej společně s oborou, zelenářskou, ovocnou a květinářskou zahradou nechal vybudovat baron Liebig.⁶⁸

---

⁶⁷ Jan HENDRYCH, *Eduard Petzold v Čechách 1868 – 1890*. Zahrada-park-krajina. 1999, roč. 99, č. 2, s. 20 – 25.

⁶⁸ TECHNICKÁ ZPRÁVA, *Revitalizace zámeckého parku ve Smřicích*. Blešno: zpracovatel dokumentace: Zahrady pro radost s.r.o. 2012.

9 Projektový záměr části spojovacího krčku

Východiskem našeho projektu je část zámecké budovy, kterou tvoří spojovací krček mezi zámkem a barokní kaplí. Ve středu krčku dříve bývala sala terrena.

Spojovací krček sestává z přízemí, kam byl vstup možný z exteriéru nebo z nádvoří zámku; dále z prvního patra, které sloužilo jako průchod do kaple za špatného počasí, a druhého nadzemního podlaží, tvořeného otevřenou terasou.

V těchto významných prostorách byl proveden stavebně-historický průzkum, z něhož vyplývá, že propojení zámku s kaplí je součástí vrcholně barokního záměru z přelomu 17. a 18. století.⁶⁹ Bylo zde nalezeno množství architektonických prvků a doplňků neobyčejně blízkých kapli. Jsou to například parapetní římsy oken, barokní mříže nebo profilace vstupního portálu. Tímto spojovacím krčkem bylo možné, aby majitelé vstoupili v prvním patře zámku, a to přímo do oratoře. Názory odborníků říkají, že je třeba spatřovat hlavní vstup do kaple právě zde.

Přízemí spojovacího krčku lze rozdělit na tři části. První z nich je průjezd s poměrně složitou klášterní klenbou. Další prostor krčku se nachází za původní zdi zámku, zde jsou však necitlivě osazeny novodobé dveře. Poslední úsek je přerušen bývalou sallou terrenou, jež má čtvercový půdorys zaklenutý křížovou klenbou. Stěny tohoto prostoru byly členěny čtyřmi nikami, z nichž dvě zmizely po necitlivém vybudování nových oken. Zde je dobře patrná zadržka velké, původně otevřené arkády na venkovní terasu, která již také neexistuje. Těmito úpravami došlo k poškození průčelí a ke zrušení venkovních odpočinkových prostor. Výsledkem bylo zvýšení úrovně terénu a narušení celé kompozice. Spojovací krček, který se bude modelově řešit v této části práce, je co do významu komunikačního a estetického podstatným úsekem celého objektu.⁷⁰

---

⁶⁹ Autorství prvotního projektu je přikládáno Kryštofu Dientzenhoferovi, svědčí o tom zcela přesné sokly použité jak na kapli, tak na spojovacím krčku a řešení přízemí se sala terrenou. K celkovému dokončení však došlo zřejmě později. Určeno na základě změny použití určitých prvků. Kaple tedy není izolovaným prvkem, ale součástí vrcholně barokní koncepce spojená do více prvků nového celku. Tvořící kapli, zámek, spojovací krček, hospodářské budovy a dílny. To dokládá dosud nedoceněnou hodnotu, která si zaslouží mimořádnou péči.

⁷⁰ STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM. *Informace a dokumentace*, Smiřice - zámecký areál. Praha: zpracovatel dokumentace, Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů 1989.

9.1 Sala terrena

*Sala terrena je označení pro otevřenou zahradní místnost v přízemí paláce nebo vily nebo pro samostatnou stavbu s jediným prostorem otevřeným přímo do zahrady a situovaným zpravidla v úrovni jejího terénu. Vnitřek barokové saly terreny bývá bohatě dekorován.*⁷¹ Jednalo se tedy o velmi významné reprezentativní prostory určené pro krátké návštěvy; za příjemného venkovního počasí zde bylo podáváno občerstvení.

Na zámku ve Smiřicích je odpočinkový prostor sala terreny znehodnocený zazdívkou. Autor stavebně-historického průzkumu ovšem potvrdil, že bude její otevření do budoucna možné. Prosklené dveře jsou navrženy tak, aby v dolní partii, tzv. soklové, byla plná kazetová výplň rozdělená příčkami. Nátěr dveří bude přizpůsoben odstínu fasády a současné kování může zůstat. Dle závazného stanoviska totiž nepřicházejí v úvahu historické repliky. Barva kování bude přizpůsobena nátěru rámu dveří.

Rovněž je možné osazení bezpečnostních mříží, pokud majitel uzná, že jsou nezbytné z hlediska bezpečnosti a ochrany objektu. Jestliže se pro mříže rozhodne, měla by to být vysoce precizní kovářská práce, jejíž vzorek bude předem odsouhlasen odborníky Národního památkového ústavu. Pokud se majitel rozhodne, že není mříž nutná a že zabezpečí majetek jiným způsobem, přichází v úvahu instalování vnitřní skládací okenice, kterou bude možné nechat vyrobit podle ostatních okenic v zámku.⁷²

Jako příklad využití prostor sala terreny na jiných památkových objektech Královéhradeckého kraje lze uvést zámek Nové Město nad Metují či zámek v Rychnově nad Kněžnou. Zámek Nové Město nad Metují má dvě saly terreny, jedna je součástí zámeckých interiérů a druhá se rozkládá v exteriéru areálu zámecké budovy. První z těchto prostor byla v minulosti využívána k přezimování květin a k celoročnímu posezení majitelů zámku u šálku čaje nebo kávy. V letních měsících bylo možné ze saly terreny vyjít na prostorný balkón situovaný na jihozápadní straně zámku nad řekou Metují. V současné době je využívána pro přezimování květin, celoročně je pak součástí prohlídkového okruhu. Druhá z těchto prostor je umístěna v zámecké zahradě. V letních dnech sloužila především k odpočinku majitele zámku a jeho rodiny. Nyní plní účel

---

⁷¹ Oldřich BLAŽÍČEK, *Slovník památkové péče*, Praha 1962. s. 157.

⁷² ZÁVAZNÉ STANOVISKO, *Rozhodnutí Okresního úřadu v Hradci Králové*, Hradec Králové 2002.

jako voliéra pro okrasné ptactvo.⁷³ Sala terrena na zámku v Rychnově nad Kněžnou je v podobném havarijním stavu jako ta smiřická. V současné době není možné její využití.

9.2 Nález vzácných maleb sala terreny

Při podrobném průzkumu části spojovacího krčku v bývalé sale terreně, v místech kde náhodně odpadla omítka, objevil současný majitel smiřického zámku nástěnné a nástropní dekorativní a figurální malby. Časově zapadají do období vzniku výzdoby barokní zámecké kaple, jež se datuje přibližně do roku 1713. Je tedy možné, že jde o část vrcholně barokní malby Jana Jakuba Steinfelse ze Steinfelsu, který je taktéž autorem ostatních maleb v kapli. Je zajímavé, že se zmínky o spojovacím krčku objevují v písemných pramenech poměrně pozdě. První záznam je z roku 1765, není ovšem zcela jasné, zda se v něm píše o spojovacím krčku. Jednoznačný záznam pochází až z roku 1780, kdy se zmiňuje špatný stav těchto prostor.

Celkově se jedná o vysoce kvalitní malířskou výzdobu, která je provedena technikou fresco seco.⁷⁴ Technikou fresco maluje umělec přímo do vlhkého vápenného podkladu. Je to velice náročné na rychlost, jelikož podklad nesmí vyschnout. Proto se u nás v tomto období technika fresco kombinovala s technikou seco, aby se postupně dodělávaly detaily.

Při technice seco se vápenný nátěr nanáší na omítku starou, již zatvrdlou. Tato omítka se musí před malováním dobře odrhnout, omýt horkou vodou a těsně před započítím malby natřít vápnem. Proto se k barvám přidávalo i pojivo, jehož množství mělo vliv na trvanlivost výzdoby. Kdyby bylo pojivo užito ve velkém množství, vápenný nátěr by se postupem času od omítky oddělil a oprýskal.

Poškození nástěnných maleb může zavinit hned několik faktorů, např. použitý materiál, stav podložních omítek, ale i zanedbaná údržba celého objektu. Podobně jsou

---

⁷³ SPRÁVA ZÁMKU NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ. [online]. 26. 1. 2015. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: zamek@zameknm.cz.

⁷⁴ Ivan VANĚČEK, *Nástěnné malby*, Praha 2000. Technika pravé fresky – Buono fresco je klasický způsob provedení nástěnných maleb. Jedná se o malbu na čerstvou vápennou omítku za mokra pigmenty utřenými s vodou. Nejstarší známé fresky pocházejí z Knossu na Krétě z Minojského období, přibližně 1500 př. n. l. Název freska se užívá přibližně od 14. stol. Vrcholné provedení fresky vychází ze způsobu zhotovení starověké římské omítky, která měla napodobit mramor. Pravá freska byla po staletí tím nejkvalitnějším a nejtrvanlivějším způsobem provedení nástěnných maleb.

na tom i malby nalezené na zámku ve Smiřicích. Jsou popraskané, mechanicky poničené a zaprášené.

Malbám také velmi škodí teplotní výkyvy. Zvýšená teplota vede k urychlení řady korozních procesů. Záměr vybudování galerie, kde bude zajištěno přiměřené a stálé temperování, je tedy velmi vhodný s ohledem na živostnost objevených maleb.⁷⁵

9.3 Příklad vybudování výstavní galerie

Samotnému vytvoření projektového záměru předchází nápad či aktivita, která napomůže záchraně, rekonstrukci nebo obnově poničené památky. Malby na zámku ve Smiřicích se staly jednou z nejdůležitějších a nejnákladnějších částí projektového záměru. Na zámku tak vznikne cenná lokalita v rámci cestovního ruchu; místo k setkávání, vzdělávání, místo kulturních a společenských akcí, může se zde vytvořit i nové pracovní místo. Tento záměr má veřejně prospěšný charakter a splňuje všechna kritéria pro vybudování výstavní galerie s pomocí některého z dotačních titulů.

Předtím, než bude možné přistoupit k záchraně maleb, bude nezbytné zvládnout hrubé stavební práce. Nejprve je nutné osadit ocelová táhla pod podlahu 2. nadzemního podlaží a otevřené terasy, čímž bude zajištěna statika objektu. Vytvořené praskliny díky tomu nebudou již dále pracovat. V minulosti protékala těsně kolem zámku řeka, po posunutí koryta začala statika celé stavby pracovat. Zmíněné praskliny způsobilo navýšení terénu kolem zámku. Tuto část oprav bude možné realizovat z Havarijního programu Ministerstva kultury.

Další etapou jsou hrubé stavební práce, při nichž dojde k odstranění pozdějších vestaveb. Zásadní stavební úpravou bude obnovení střední arkády současně se zazděním bočních oken v bývalé sale terreně. Velký otvor pak bude vhodné zasklít a opatřit mříží. Nutná je také oprava podlah, natažení elektroinstalace, oprava omítek a vybudování nového schodiště, jež bude úplně novým prvkem. Dle majitele se tvoří několik variant schodiště ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Josefově. Bez schodiště by

---

⁷⁵ Ivan VANĚČEK, *Nástěnné malby*, Praha 2000, s. 1–61.

nebylo možné později vytvořit zamýšlený prohlídkový okruh, který by spojil přízemní výstavní část s částí v prvním patře a otevřenou terasou.⁷⁶

Poté se již bude možné zaměřit na záchranu nástěnných a nástropních maleb s ohledem na restaurátorský záměr, který byl k tomuto účelu vypracován. Restaurátorským výzkumem bylo zjištěno, že malby pokrývají celou plochu spojovacího krčku. Nyní jsou ovšem malby zastřeny druhotnými nátěry a nedoporučuje se jejich postupné odstraňování. To bude provedeno až při samotných restaurátorských pracích. Malířská výzdoba je mechanicky poškozena prasklinami a trhlinami v omítkové vrstvě a vlivem vzrůstající vlhkosti. V místech, kde byla originální omítka neodborně nahrazena novou omítkou, došlo ke ztrátě malby. Také elektroinstalace byla necitlivě vedena přes plochu maleb.

Z provedených sond vyplývá, že je malířská výzdoba pravděpodobně v dobrém stavu. Po odstranění druhotných omítek by tak mohl být prostor kompletně restaurován. Restaurování bude probíhat tak, že se odeberou vzorky k analýze a identifikaci použitých pigmentů. Na základě jejich hodnocení se pak vybere nejvhodnější prostředek a způsob, jakým bude malba fixována.⁷⁷

Kromě restaurování malířské výzdoby doporučují odborníci také další úpravy, které jsou poměrně nákladné, ale jistě stojí za zmínku. Jedním z návrhů je obnovit původní barokní vzhled fasády a odstranit veškeré mladší zásahy. Optimální by bylo také snížení terénu na původní výši. Nyní jsou zasypány sokly portálů i sokly obou průčelí.⁷⁸

Do další fáze renovace spadá instalace nové kované mříže do obnovené střední arkády, osazení restaurovaných dveří a postupné vybavení interiérů. V přízemí i v prvním patře galerie budou umístěny vitríny, osvětlení a nábytek. I na tuto část projektu vybavení galerie je možné získat finanční příspěvek. Výjimku představuje nábytek, který nebude nový, ale bude např. starožitným originálem. Nábytek bude hradit majitel z vlastních prostředků. Právě takovým nábytkem z počátku 18. století by mohl být doplněn prostor galerie. Sala terrena by mohla dále zdobit fontána nebo sošky, umístěné ve výklencích, kde pravděpodobně také bývaly.⁷⁹

---

⁷⁶ Osobní rozhovor – Jindřich Karásek, jednatel zámku Smiřice. Interview ze dne 27. 2. 2014.

⁷⁷ Roman ŠEVČÍK, *Stavebně restaurátorský záměr*, Přelouč 2014.

⁷⁸ ZÁVAZNÉ STANOVISKO, *Rozhodnutí Okresního úřadu v Hradci Králové*, Hradec Králové 2002.

⁷⁹ Osobní rozhovor – Jindřich Karásek, jednatel zámku Smiřice. Interview ze dne 27. 3. 2015.

9.4 Důležité dokumenty k žádosti o dotaci

Pro přípravu projektové žádosti k realizaci výstavní galerie jsou nezbytné dva dokumenty – zpracovaný stavebně historický průzkum a restaurátorský záměr. Stavebně historický průzkum byl pro potřeby rekonstrukce zámku Smiřice zpracován v roce 1989, restaurátorský záměr sala terreny a spojovacího krčku v roce 2014.

Stavebně historický průzkum (SHP) je vysoce specifickým odvětvím průzkumů. Je to specializovaná odborná činnost, jejímž základním úkolem je zjišťování, shromažďování, utřídění a zpracování maximálního množství informací o konkrétní stavební památce. Stavebně historické průzkumy vznikají zpravidla pro potřeby orgánu památkové péče, mají vědecký a popularizační význam. SHP vyžaduje dlouhodobou odbornou přípravu, protože podstatně přesahuje rámec běžné památkové agendy při péči o památky. Hlavním úkolem SHP je shromáždění a vyhodnocení všech dostupných informací o objektu, specifikace a případné zahrnutí všech dalších potřebných průzkumů prohlubujících dosavadní poznání (restaurátorský, archeologický, dendrologický, petrografický...). Při zpracovávání jsou využívány zejména znalosti z dějin umění, historických konstrukcí, typologií, technologií opřené o studium příslušných archivních písemných pramenů, týkajících se celé doby existence památky.⁸⁰

Na základě těchto dvou dokumentů je možné, aby bylo vydáno tzv. závazné stanovisko. Tyto materiály tvoří přílohu k žádosti o dotaci. S jejich pomocí žadatel sestaví také vlastní rozpočet projektu a harmonogram prací.

Pokud se jedná o realizaci obnovy nemovité kulturní památky, v našem případě tedy obnovy spojovacího krčku a jeho přeměnu na výstavní galerii, vzniká zákonná povinnost žádat předem o závazné stanovisko Magistrátu města Hradce Králové, odboru památkové péče.

Na základě písemné žádosti a po předchozím vyjádření odborné organizace státní památkové péče, v případě našeho záměru je to územní pracoviště v Josefově, vydá Magistrát města Hradce Králové, odbor památkové péče, tzv. závazné stanovisko. V závazném stanovisku se posuzují na základě příslušných ustanovení všechny zásahy a záměry, které majitel památky zamýšlí provádět. To je podkladem pro rozhodnutí příslušného stavebního úřadu. Z popisu je patrná složitost a časová náročnost příprav,

---

⁸⁰ ARTKODIAK, *Průzkumy památek a restaurátorské zprávy*. In: [online]. neued. [cit. 2014-11-08] Dostupné z: [http://www.artkodiak.cz/pruzkumy_pamatek.html].

kteřé předchází samotnému podání žádosti o dotaci. Žadatel si musí uvědomit, že každý úřad má ze zákona třicetidenní lhůtu na vyřízení žádosti a ve složitějších případech i šedesát dní. Samotná příprava projektu je časově náročná a žadatel by neměl tuto fázi podcenit.⁸¹

9.5 Výběr správného dotačního titulu

Pro laika se jedná o poměrně náročný úkol, v rámci něhož je nutné prostudovat webové stránky jednotlivých operačních programů, ministerstev, krajských úřadů, nadací a dalších institucí tak, aby majitel nebo provozovatel památky našel tu správnou oblast podpory.

Pro velké projekty se obecně hodí podpora z operačních programů, pro havarijní stavy zase zdroje národní neboli zdroje Ministerstva kultury ČR, pro památky místního významu zdroje krajské, nadační nebo firemní. Projekty s rozpočtem od 200 tisíc do 2 milionů korun využívaly podpory místních akčních skupin, v jejichž rámci bylo možné kombinovat investiční záměr se záměrem např. kulturní akce při slavnostním otevření obnovené památky. Pro realizaci projektu výstavní galerie ve Smiřicích by se z nabízených programů nejlépe hodil dotační titul LEADER podaný prostřednictvím místní akční skupiny, který se zaměřuje na rozvoj venkova, poskytuje zdarma poradenství a metodickou pomoc. Teprve v příštích měsících bude rozhodnuto, zda tato podpora bude možná.

Po výběru vhodného dotačního titulu je třeba pečlivě nastudovat požadavky a podmínky daného titulu – např. typ oprávněného žadatele, místo realizace projektu, schopnost zajištění všech finančních prostředků.

---

⁸¹ Předmětem posouzení jsou všechny zásahy a záměry, ke kterým je na základě příslušných ustanovení zvláštních právních předpisů vyžadováno závazné stanovisko dotčeného orgánu (územní rozhodnutí, stavební povolení, ohlášení, změna v účelu užívání stavby, kolaudační souhlas, dodatečné povolení stavby aj.), nebo kde povinnost vyžádat si závazné stanovisko stanoví zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. V případě kulturní památky může o závazné stanovisko žádat výlučně její vlastník.

9.6 Zpracování projektové žádosti

Při tvorbě projektové žádosti má žadatel dvě možnosti, buď využije služeb specializované agentury, která mu žádost na zakázku zpracuje, nebo se spolehne na vlastní schopnosti a žádost si zpracuje sám. Pokud se vlastník památky rozhodne pro druhou variantu, bude mu průvodcem příručka pro žadatele a příjemce. Podstatná je také metodická pomoc poskytovatele dotace nebo poradenská činnost pracovníků památkového ústavu, o níž může požádat emailem nebo telefonicky. V rámci metodické pomoci může žadatel využít školení nebo semináře pro žadatele. Typy žádostí se odvíjejí od náročnosti projektu. Žádosti podávané v rámci operačních programů se vyplňují elektronicky v předem připravených systémech. Opačně je tomu s žádostmi k nadacím, ty se podávají na předem připraveném jednoduchém formuláři, který je ke stažení na stránkách příslušné organizace.

Pokud se má projekt realizovat prostřednictvím místní akční skupiny, je nutné nejprve vyhledat příslušnou MAS pro dané území. Jedná se o základní podmínku. Poté je nejvhodnější prostudovat si na webových stránkách další podmínky nebo rovnou navštívit kancelář MAS, kde se žadateli dostanou všechny potřebné informace a formuláře k vyplnění.

Na webových stránkách poskytovatele dotace je zveřejněn text výzvy k podání žádosti o dotaci. Zde je uvedeno také datum, do kdy se žádosti přijímají. Zmíněné datum je pro podání žádosti naprosto klíčové a sebelepší projekt nemůže být po jeho uplynutí přijat. Obvykle je na podání žádosti od vyhlášení výzvy šest týdnů, proto je nutné u velkých stavebních projektů zahájit přípravu s velkým předstihem.

V projektové žádosti je dobré zaměřit se na kvalitní popis projektu, jeho společenské využití a jeho následnou udržitelnost. Důležitý je i finanční rozpočet, jenž by měl zajistit efektivní vynaložení finančních prostředků.

Žadatel se při přípravě projektové žádosti setkává s termínem „veřejná podpora“. To znamená, že v EU platí zákaz podpory podnikání z veřejných rozpočtů, která by mohla ovlivnit obchod mezi členskými státy. Evropské fondy se tímto pravidlem taktéž řídí, avšak existují výjimky vyplývající ze Smlouvy o fungování EU, jež využívají pravidlo de minimis. To znamená, že jeden příjemce může přijmout podporu z veřejných zdrojů do výše 200 tisíc eur, a to za období 3 let.

9.7 Popis projektu a rozpočet projektu

Zamýšlená galerie na zámku ve Smiřicích vznikne v tzv. spojovacím krčku mezi zámkem a kaplí. Polovinu tohoto krčku vlastní město Smiřice a polovina patří majiteli zámku. V části jenž patří městu je umístěna a provozována galerie Milana Knoblocha, v části patřící k zámku je nyní stavební suť, opadané omítky a rozbitá podlaha. Elektroinstalace, vedená na povrchu nevhodným způsobem, zasahuje do vzácných maleb, které byly při vyklizení prostoru objeveny. Interiér spojovacího krčku tvoří klenuté stropy s pilastry, štukové zrcadlo a niky.⁸²

V první fázi budou z části budoucí galerie odstraněny vložené příčky, aby se vytvořil průchodový prostor mezi stávající a budoucí galerií. Dále se odstraní zadržky, novodobé podlahy, suť, nevhodné rozvody a bude proveden úklid. Podlahy musí být důkladně odvětrány, což předznamenává řadu rozsáhlých bouracích a stavebních zásahů jednak do obvodového zdiva, jednak do fasády. Po finální úpravě zde budou nainstalovány čtvercové výdechy. Podlahy, jež se budou odstraňovat kvůli jejich poškození, musí být pečlivě zdokumentovány. Je třeba zaznamenat druh materiálu i rozsah zachování podlah.⁸³

V současnosti probíhá průzkum historických staveb a jejich dokumentace, většinou před zásahem do památky, dokumentace však jen zřídka pokračuje i v průběhu realizace oprav. Následkem toho dochází ke ztrátě důležitých informací a cenných dokladů o vývoji stavby. Z hlediska výjimečnosti umělecké a historické hodnoty by měl být prováděn operativní průzkum a dokumentace. Operativní průzkum se uplatňuje především tam, kde nejsou běžně dostupné některé partie historických staveb a zpřístupní se pouze při rekonstrukcích typu opravy zámku ve Smiřicích, kde se budou vkládat kabely do drážek hloubených do zdiva, opravovat omítky, klenby apod.⁸⁴

Tato část projektu nebude součástí rozpočtu a bude ji hradit majitel. Do rozpočtu projektu budou zahrnuty náklady na restaurátorský průzkum.

Základní (vstupní) restaurátorský průzkum je nutné provést vždy před vlastním restaurováním každé památky. Základní restaurátorský průzkum se zaměřuje na posouzení dochovaného stavu památky, ale v neposlední řadě také podává i řadu

⁸² Osobní rozhovor - Jindřich Karásek, jednatel zámku Smiřice. Interview ze dne 27. 3. 2015.

⁸³ ZÁVAZNÉ STANOVISKO, *Rozhodnutí Okresního úřadu v Hradci Králové*, Hradec Králové 2002.

⁸⁴ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, *Operativní průzkum a dokumentace historických staveb* 2005.

dalších informací o památce (přesný název, rejstříkové číslo, majitel, rozměry, datace, stručná historie). Nedílnou součástí je fotodokumentace současného stavu památky. Základní restaurátorský průzkum nikdy nesmí narušovat hmotnou podstatu zkoumané památky – má nedestruktivní charakter. Stav památky bývá hodnocen z hlediska případné degradace materiálu, degradace plasticity prvků, mechanických poškození atd. Je provedena přesná lokalizace a určení zjištěných druhů poškození. Na základě vyhodnocení všech zjištění je následně vypracován restaurátorský záměr, který zahrnuje návrh technického a technologického řešení obnovy památky včetně všech materiálů doporučených k použití. Základní restaurátorský záměr je konzultován s orgánem státní památkové péče, a v případě jeho odsouhlasení se může přistoupit k zahájení vlastního restaurování.⁸⁵

Cílem restaurátorského průzkumu nástěnných maleb na zámku ve Smiřicích bude zjištění jejich stavu a příčin poškození. Při restaurátorském průzkumu se volí nedestruktivní metody, aby se předešlo dalšímu poškození maleb. Výsledky průzkumu musí být řádně zdokumentovány. Součástí dokumentace je náčrt malby, mapa odběru vzorků, fotodokumentace, apod. Do mapy se zanáší především místa zamokření a zasolení omítky, popraskání omítky nebo případné ztráty omítky, odlupování malby a předchozí restaurátorské zásahy.

Podstatný aspekt představuje měření vlhkosti, která se nestanoví jednorázově, ale musí se během roku několikrát opakovat. Pro zjištění stavu omítek je důležité provést několik hlubinných sond až na podkladové zdivo. Musí se však volit takové místo, aby nedošlo k poškození malby. Získaný vzorek se podrobí laboratorním rozborům a stanoví se složení podkladu malby. Stejně se postupuje při průzkumu barevné vrstvy, barevných materiálů a určení techniky provedení malby či případné přemalby. Výsledkem průzkumu je stanovení stratigrafie, tloušťky barevné vrstvy a použitých pigmentů.

Pro velmi hodnotné malby jsou v dnešní době k dispozici další moderní metody.

a) EDS mikroanalýza, která se uplatňuje při studiu barevné vrstvy nástěnných maleb.

---

⁸⁵ ARTKODIAK, *Průzkumy památek a restaurátorské zprávy*. In: [online]. neued. [cit. 2014-11-08] Dostupné z: [http://www.artkodiak.cz/pruzkumy_pamatek.html].

b) Infračervená spektrometrie a chromatografické metody se využívají k přesné identifikaci organických poživ přítomných v barevné vrstvě malby.

c) Rentgenová difrakční analýza umožňuje identifikaci minerálů v použitých materiálech.

d) Termogravimetrie a diferenční termická analýza sleduje změny hmotnosti vzorku při jeho zahřívání.

e) Silikátová analýza omítek se zaměřuje na procentuální složení omítek.

f) Granulometrická analýza stanovuje zrnitost použitého plniva v omítce, která nese malbu.

Z použitých metod průzkumu maleb a jejich výsledků se stanoví, jak budou malby restaurovány a jak bude restaurování maleb finančně nákladné. Vždy je však nutné pomýšlet na to, že malby jsou nenahraditelným originálem, a proto je spolupráce restaurátora s historiky umění a se specializovanými techniky nezbytná.⁸⁶

Vzorový rozpočet restaurování vzácných nástěnných a stropních maleb v bývalé sale terreně, vycházející ze stavebně restaurátorského záměru.⁸⁷

ROZPOČET RESTAURÁTORSKÝCH PRACÍ	Kč
Restaurátorský průzkum	9 200,-
Sejmutí druhotných vrstev z povrchu malby	164 600,-
Fixace a upevnění barevné vrstvy	12 200,-
Hloubková injektáž	13 800,-
Tmelení defektů	33 100,-
Odsolování a nové omítky	31 800,-
Retuše a rekonstrukce	120 100,-
Závěrečná ochranná fixáž	2 500,-
Celková cena včetně 15% DPH	445 510,-

Tabulka č. 1: Položkový rozpočet restaurátorských prací, vycházející z provedeného restaurátorského záměru.

⁸⁶ Ivan VANĚČEK, *Nástěnné malby*, Praha 2000, s. 1-61.

Malby jsou pouze ve střední části, první a třetí část tzv. spojovacího krčku má bílé omítky.

⁸⁷ Roman ŠEVČÍK, *Stavebně restaurátorský záměr*, Přelouč 2014.

První fází restaurování je obvykle čištění malby, při němž docází k odsolení, sejmutí přemaleb, odstranění zabílení a odstranění zahození omítkou. Zahození omítkou je v našem případě po celé části spojovacího krčku. Odstranění omítky se provádí mechanicky za použití skalpelů, štětců, brousících štětečků ze skelných vláken, pneumatických jehel, ultrazvukových jehel a mikropískovaček. Mechanické odstraňování omítky je velice náročné a i při provedení vysoce kvalifikovaným restaurátorem může docházet k vysokým ztrátám originálů. Proto se častěji postupuje tak, že mechanickému čištění předchází chemická intervence, která vrstvy zabílení rozruší. Poté se přistoupí k fixáži, tj. zpevnění barevné vrstvy. Následuje fáze zpevnění podložní omítky a poté hloubková injektáž, tzn. obnova přídržnosti k podkladu. V poslední fázi proběhne tmelení prasklin a okrajů malby, retuše a finální úpravy maleb.⁸⁸

Harmonogram rekonstrukce prostor se musí podřídit nejnáročnější části projektu, a to restaurování maleb. V první řadě bude nutné vyklidit a vyčistit celý prostor, odstranit staré rozvody elektřiny a realizovat podkladní vrstvy podlahy. Poté dojde k odstranění druhotné omítky. Tento materiál se dále bude moci využít k drobným opravám. V této fázi restaurování bude zjištěno poškození maleb, rozsah přemaleb, chybějící malby apod.

Do míst nad podlahou, kde budou malby chybět, bude vhodné umístit např. zásuvky. V prasklinách zase povede elektroinstalace tak, aby nedocházelo ke zbytečnému narušování maleb. V této části restaurování by měla proběhnout konzultace restaurátora s pracovníky památkového ústavu. Po dokončení drobných stavebních úprav se bude opět pokračovat v záchraně maleb. Poté dojde k položení podlahy a osazení opravených neoslohových dveří.⁸⁹

Dále budou v rámci rozpočtu uhrazeny výstavní vitríny s nainstalovaným osvětlením, informační panely a centrální osvětlení. Aby nebyl narušen vzhled prostor, budou mít skleněné panely odpovídající rozměry. Kvůli podmínkám výše zmíněných dotačních titulů obecně není možné zahrnovat do rozpočtu výstavní exponáty. Již v přípravné fázi je potřeba si uvědomit, že náklady spojené s projektem se proplácují zpětně, tedy po zaplacení všech závazků dodavatelům a po kontrole projektu

---

⁸⁸ Ivan VANĚČEK, *Nástěnné malby*, Praha 2000, s. 1–61.

⁸⁹ Roman ŠEVČÍK, *Stavebně restaurátorský záměr*, Přelouč 2014.

nadřízenými orgány. Z těchto důvodů je nutné zajistit si finanční prostředky z vlastních zdrojů nebo bankovní půjčkou.

9.8 Přílohy k žádosti

Přílohy k žádosti jsou její nedílnou součástí, bez které není možné projekt zaregistrovat. Pro tento účel je nezbytné začít na stavebním úřadě. Pokud chce žadatel provádět udržovací práce na památce, která není zapsaná jako kulturní památka, nepotřebuje stanovisko stavebního úřadu a většinou mu postačí čestné prohlášení. Když je památka zapsaná, potřebuje ohlášení stavby i na udržovací práce. V těchto případech je nutné počítat s různými termíny danými zákonem.

Na stavebním úřadě se zaeviduje formulář ohlášky a závazné stanovisko, vyjádření odboru památkové péče a stavební dokumentace. Pro tyto účely postačí náčrt, není nutná dokumentace architekta. Pokud jsou všechny dokumenty v pořádku, je do 30 dnů vydán souhlas s provedením udržovacích prací. Jestliže je třeba doložit další dokumenty, je lhůta jen 15 dní. V případě nedodržení termínů je celý proces ukončen a je zahájen režim stavebního povolení. Další povinné přílohy jsou uvedeny v každé výzvě o dotaci. Obvykle to bývá doklad o bezdlužnosti, finanční plán apod.⁹⁰

9.9 Hodnocení a výběr žádostí

Žádost se všemi přílohami se odevzdá v termínu zveřejněném ve výzvě na příslušné pracoviště. Zde pracovníci žádost převezmou, zkontrolují a vydají potvrzení, že splňuje kritéria přijatelnosti. Tato prvotní kontrola se zaměřuje na oprávněnost žadatele a na to, zda jsou dodány všechny povinné přílohy. V další části kontroly dochází na obsahovou stránku projektu. V případě, že jsou v projektu formální chyby, je žadatel vyzván k doplnění nebo opravení dokumentace. Pokud tak neučiní do stanoveného termínu je jeho žádost vyřazena z hodnocení.

---

⁹⁰STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Jak na projekt*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt].

V další fázi jsou doručené žádosti hodnoceny na základě předem stanovených hodnotících a bodovacích kritérií. Kritéria jsou zveřejněna zároveň s danou výzvou. Pokud získá projekt dostatečný počet bodů, je vybrán k financování. Žadatel se tímto momentem stává příjemcem podpory a je s ním uzavřena smlouva na výši dotace. Z uzavřené smlouvy také vyplývají závazky, které je povinen dodržet. Pokud dojde k nedodržení podmínek, je příjemce vystaven riziku sankcí či neproplacení dotace. Je důležité si uvědomit fakt, že je projekt v tuto chvíli hrazen z veřejných zdrojů. Při realizaci projektu se tak majitel památky musí řídit všemi platnými předpisy a vydanými pravidly. Důležité je zejména dodržení předpisů při výběru dodavatele, dodržení zákona o účetnictví a pravidla povinné publicity.⁹¹

9.10 Realizace projektu

Samotná realizace projektu začíná ideálně po podpisu smlouvy s řídicím orgánem. Pokud to podmínky dovolují, je možné začít i dříve. Většinou se jedná o den podání žádosti o dotaci. Jestliže si však není žadatel jistý, že projekt zrealizuje i bez přidělené dotace, je lépe vyčkat na její schválení. Následuje výběrové řízení na dodavatele obnovy památky. U velkých projektů je nejvhodnější oslovit specializovaného poradce, jenž se touto administrativní záležitostí zabývá a zná všechny zákonné povinnosti a lhůty.

S vítězem zakázky sepíše zadavatel smlouvu o dílo a samotná realizace může začít. Velmi důležitou úlohu představuje stavební dozor, který kontroluje postup stavebních prací s ohledem na jejich kvalitu a správnost. Žadatel by měl striktně dodržovat předem stanovený harmonogram, aby se nedostal do časové tísně. Nedodržením termínu dokončení projektu by se připravil o možnost proplacení všech nákladů, jež mu byly předem schváleny.

Realizaci projektu na vytvoření výstavní galerie v zámku ve Smiřicích bude vhodné rozdělit do tří realizačních částí:

---

⁹¹ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Jak na projekt*. In: [online]. neued. [cit. 2014-09-04]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt>].

- a) stavení práce,
- b) restaurátorské práce,
- c) vybavení interiérů.

Jednotlivé části mohou dohromady utvořit jednu žádost o dotaci, nebo mohou být rozděleny do několika žádostí s ohledem na vypsané dotační tituly a finanční možnosti majitele.⁹²

9.11 Žádost o platbu

Žádost o platbu se podává na příslušné pracoviště (kde bylo žádáno o dotaci), v souladu s předem stanovenými pravidly nejčastěji po skončení realizace projektu. Platby jsou tedy prováděny zpětně po úhradě všech schválených nákladů na projekt. Odchylky od plánovaného rozpočtu jsou možné, avšak do výše předem určeného počtu procent z celkových nákladů a po schválení změnového hlášení řídicím orgánem. Částku, kterou žadatel utratí nad rámec dohody, hradí již z vlastních zdrojů. Vyplněná žádost se všemi přílohami projde administrativními kontrolami. Následuje tzv. kontrola fyzická neboli kontrola na místě, která zhodnotí, zda byly dodrženy všechny předem stanovené podmínky daného operačního programu a zda může být příjemci proplacena dotace.

V případě oprav a restaurování prostor na zámku ve Smiřicích bude předložena dokumentace k zadávacímu řízení na restaurování maleb a stavebních prací. Zmíněná dokumentace bude obsahovat smlouvy s dodavateli, kteří zakázky zrealizovali, soupisy a kopie faktur, jež byly dodavatelům za dílo uhrazeny, a kopie bankovních výpisů, z nichž bude patrná správnost faktur, uhrazených dle smluv s dodavateli. Další přílohy budou zahrnovat účetní výkazy k projektu, závěrečnou zprávu o vyhodnocení projektu a další doklady vykazující ukončení díla, např. fotodokumentace. Všechny jmenované doklady musí žadatel označit číslem projektu uvedeným ve smlouvě.⁹³

---

⁹² DOBRÁ RADA, *Komplexní informační servis pro klienty regionální rady*. In: [online]. neued. [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: [<http://www.rr-moravskoslezsko.cz/pripravuji-projekt/co-me-ceka-behem-realizace-projektu>].

⁹³ CZECHINVEST, *Průvodce podáním žádosti o platbu*. In: [online]. neued. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: [<http://www.czechinvest.org/data/files/pruvodce-podanim-zadosti-o-platbu-9-12-2014-2545.pdf>].

9.12 Udržitelnost projektu

Téměř u všech dotačních titulů se žadatel setká s termínem udržitelnost projektu. Je to doba, po kterou musí žadatel podpory udržet výstupy projektu. Jedná se o podmínku, v rámci níž musí výsledky dosažené projektem přetrvat nejčastěji 5 let. Už při tvorbě projektu je proto nutné přemýšlet, z jakých zdrojů bude udržitelnost financována. Zpravidla se tato skutečnost dokládá prostřednictvím monitorovacích zpráv. V případě porušení předem stanovených podmínek hrozí sankce nebo navrácení dotace.⁹⁴

Zajištění udržitelnosti projektu se výrazným způsobem podílí na úspěšném získání dotace. Udržitelnost projektu nově vzniklé galerie ve Smiřicích bude dle předpokladů řešena ve spolupráci s městem Smiřice. Galerii by mohlo provozovat město spolu se stávající, veřejnosti již přístupnou, galerií Milana Knoblocha, a to na základě smlouvy o partnerství, či nájemní smlouvy. Po dobu minimálně pěti let pak nebude možné galerii uzavřít. Splnění této povinnosti budou pravidelně dokládat monitorovací zprávy. Opravené prostory se mohou stát také zázemím pro přednáškovou činnost určenou odborné veřejnosti, konání významných společenských událostí města, umělecká vystoupení, expozice či výstavy sbírek. Tyto akce by však majitelé museli organizovat výhradně sami.

10 Projektový záměr tvorby sbírky

Tvorba sbírky je tvůrčí proces, který sestává z jednotlivých kroků od prvotní přípravy akce až po samotnou realizaci. Na počátku je nezbytné ustanovit formu výstavní prezentace, její obsah, cíl, jehož má dosáhnout, a cílovou skupinu, pro níž je výstava vhodná. S ohledem na cílovou skupinu je pak zvolena správná forma oslovení. Celá akce by neměla postrádat profesionální charakter, k čemuž napomůže zpracování výkresové dokumentace k rozložení jednotlivých vitrín a výroba pracovního modelu expozice. Přípravná fáze je obecně závislá na finančních a časových podmínkách.

V další fázi dochází k realizaci projektové dokumentace, kdy je proveden výběr designu a počtu výstavních vitrín, typu a počtu osvětlení, bezpečnostního zajištění a

---

⁹⁴ STRUKTURÁLNÍ FONDY, *Udržitelnost projektu*. In: [online]. neued. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/U/>].

přívodu elektrické energie. V konečné fázi se rozpracuje výstavní expozice, do níž jsou exponáty umístěny. Při rozvržení expozice můžeme využít hotových výstavních systémů nebo služeb designerů, kteří mohou dle požadavků vypracovat atypický mobiliář. Osvětlení je podstatnou součástí výstavní expozice – zasahuje do jejího charakteru a kvality a určuje její výjimečnost.

V přízemí nově vzniklé galerie ve Smiřicích se otevřenou krásné prostory se vzácnými barokními malbami. Tomuto interiéru se musí zcela podřídit výběr a vybudování expozice sbírkových předmětů. Aby se umocnila krása okolních maleb, bylo by vhodné vystavit předměty vysoké kvality, avšak drobnějšího charakteru. Mohlo by se jednat o šperky, mince, herbáře, látky nebo exponáty z oblasti přírodních věd, např. mineralogie. Pro takovéto typy sbírkových předmětů postačí kvalitní skleněné vitríny s osvětlením. Prostor by mohl být vyplněn exponáty z dílen oděvních návrhářů. První patro galerie, kde budou čistě bílé omítky, zamýšlí majitel vyzdobit expozicí loveckých trofejí či bohatou sbírkou pohlednic ze Smiřic a okolí.

Výstavní předměty můžeme obdržet různým způsobem: úplatně, koupí sbírky do osobního vlastnictví, bezúplatně, např. sběrem přírodnin, přičemž je třeba řídit se zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, přijetím daru od právnické nebo fyzické osoby, převzetím dědictví či vlastní činností. Nabízí se taktéž možnost oslovení současných výtvarníků či uměleckých řemeslníků.

Výběrem předmětů pro výstavní galerii by měl být pověřen odborník – kurátor sbírky. Ten na základě znalostí určitého oboru vytvoří sbírkový záměr se svěbytnou kulturní hodnotou a vypovídací schopností o společnosti či přírodě. Práce kurátora by tak měla vést ke vzniku významného pramenu informací.

Příkladem expozice, vhodné do zamýšlených prostor, by mohl být námět „barokní loutka“. Výstava se konala pod tímto názvem v Muzeu loutkářských kultur v Chrudimi v roce 2011. Návštěvníci zde mohli zhlédnout velmi vzácné a řemeslně propracované exponáty, např. archeologický nález z výzkumu náměstí Republiky v roce 2005. Jde o tajemnou loutku ženské postavy s pohyblivou hlavičkou, kterou mimo odborníků nikdo neviděl. Na výstavě se objevila i barokní plastika poutní Panenky Marie z Duchcova, zapůjčená Národním památkovým ústavem v Ústí nad Labem. Dále

zde byly k vidění loutky ze sbírek muzea v Ústí nad Labem či makety barokní scény zámeckého divadla v Litomyšli.⁹⁵

Základní formu muzejní prezentace utváří výstavy dlouhodobé a krátkodobé. Krátkodobé výstavy se zpravidla zaměřují na vzácné exponáty, které nemohou být delší dobu v kontaktu s veřejností, a jsou běžně obohaceny doprovodným programem, zejména přednáškami, ukázkami sbírkových předmětů, hudebním vystoupením apod. Spolu s touto činností by mohla být vydána publikace pro širokou veřejnost či doprovodné materiály odborného charakteru.

U příležitosti otevření výstavy se nabízí vydání výstavního katalogu. Titulní stranu by tvořila fotografie z nově zrekonstruovaného výstavního prostoru. Zajímavě by působila digitální montáž (koláž), sestavená v profesionálním počítačovém grafickém programu pro úpravu obrázků a fotografií. Složení fotografií celého prostoru galerie v kombinaci s detaily maleb a námětů expozice by působilo velmi zajímavě. Následující strany by mohly obsahovat krátkou informaci o samotném objektu zámku a o průběhu obnovy. Dále by katalog prezentoval jednotlivé výstavní exponáty. I na výstavní katalog lze získat finanční podporu. Většinou jsou tyto částky hrazeny z rozpočtu města nebo kraje.

Pro bezchybný průběh celé akce je dobré zajistit bezpečnost sbírek. Analýza rizik na zámku ve Smiřicích by se měla orientovat především na rizika spojená s odcizením sbírkových předmětů nebo jejich poškozením. Proto by se měli již při instalaci výstavních vitrín povolat odborníci, kteří by namontovali signalizační zařízení a kamerový systém. Základním typem ochrany jsou mechanické zábrany, např. mříže či protipožární dveře. Ty je nutné volit s ohledem na objekt zámku velmi citlivě, aby nedošlo k narušení vzhledu budovy.⁹⁶

V závěru příprav expozice bude prostor doplněn barokním nábytkem. Barokní mobiliář, který používala šlechta, je reprezentativní a kvalitně řemeslně zpracovaný. Většinou je vyroben ze vzácného dřeva. Na výběr je z mnoha typů stolků zdobených zlacením, intarzií, malbou či vyřezáváním do dýhy. Širokou škálu utváří i různorodé tvary noh (buclaté, prohýbané, vinuté, splétané). Stůl bývá doplněn deskou z pravého leštěného mramoru. Sedací nábytek s gobelínovými potahy, jež mají květinové vzory

---

⁹⁵ CHRUDIMKA CZ, *Kultura*. In: [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2014-25-03]. Dostupné z: [<http://www.chrudimka.cz/barokni-loutka.html>].

⁹⁶ Jiří ŽALMAN – a kol., *Příručka muzejníková I.*, Praha 2002, s. 21–49

nebo výšivky, je vždy pevně čalouněný a jeho nohy jsou vespod spojeny překříženými trnožemi. Typickým prvkem výzdoby barokního nábytku jsou ornamenty, které se objevují také v architektuře. Části barokního nábytku bývají dýhované. K tomuto účelu se využívala vzácná, často i nejdražší dřeva jako palisandr, eben nebo růžové dřevo. Barokní nábytek šlechty bývá již opatřen lakem. S technikou lakování se Evropa seznámila v 17. století díky východoasijskému obchodu s Japonskem a Čínou.⁹⁷ Mobiliář výstavní galerie bude vybrán majitelem tak, aby jej mohli návštěvníci plně využívat.

---

⁹⁷ Wöhrlin TRAUGOTT, *Nábytkové slohy od antiky po současnost*, Praha 2008, s. 84.

11 Dostupnost zámeckého areálu a prezentace řešeného projektu

Kulturní památka zámek Smiřice a národní kulturní památka barokní kaple Zjevení Páně ve Smiřicích leží na nově vybudované cyklostezce Hradec Králové – Josefov – Kuks. Tato trasa je jednou z nejdelších souvislých tras v České republice a je součástí tzv. Labské stezky. Asfaltová stezka začíná v Hradci Králové na kamenném mostě a pokračuje přes obce Předměřice a Lochenice přímo do smiřického zámeckého parku.⁹⁸ Dostupnost vlakové dopravy z krajského města je rovněž velmi dobrá. Jízda s dvěma zastávkami trvá cca deset minut, několikrát denně jezdí i spěšný vlak přímo do Smiřic.⁹⁹ Osobním automobilem se z Hradce Králové do Smiřic dostaneme po E-67, cesta trvá přibližně sedmnáct minut.¹⁰⁰

Prezentace vzorového projektu proběhne ve spolupráci s Centrem pro prezentaci kulturního dědictví. Centrum bylo založeno z iniciativy Ministerstva kultury České republiky jako jedno z metodických pracovišť pro oblast muzejnictví. Plní dokumentační, metodickou, konzultační a školicí činnost. Hlavním cílem je zprostředkování informací a poznatků z muzejních expozic veřejnosti. Dalším úkolem je digitalizace sbírek, která umožňuje jejich zprostředkování prostřednictvím virtuálních prezentací, a pomáhá tak přilákat návštěvníky k fyzické návštěvě muzea. Zabývá se také podporou výuky dějepisu na základních a středních školách. Pro studenty vysokých škol pořádá centrum přednášky a odborné stáže.¹⁰¹

Propagaci mezi širokou veřejností by mohlo podpořit také vydání nálezové zprávy, což je dokument obsahující zajímavé informace z průběhu průzkumu památky. Obsah zprávy, zaměřený na stavební historii památky a její stav, by měl srozumitelností odpovídat znalostem laických čtenářů. Nálezová zpráva by krom odborného komentáře

---

⁹⁸ HRADECKÝ REGION, *Cyklostezka z Hradce Králové do Kuku*. In: [online]. neued. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: [<http://www.kralovehradeckyregion.cz/dr-cs/102233-cyklostezka-z-hradce-kralove-do-kuku.html>].

⁹⁹ IDOS, *Jízdní řády*. In: [online]. neued. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: [<http://jizdnirady.idnes.cz/vlaky/spojeni/>].

¹⁰⁰ MAPY, *Plánování trasy*. In: [online]. neued. [cit. 2015-03-29].

Dostupné z: <<http://www.mapy.cz/zakladni?planovani-trasy&x=15.8288956&y=50.2502785&z=12&rc=9kB6FXYgfqk9WxZH3s&rl=obec%20Hradec%20Kr%C3%A1lov%C3%A9%20okres%20Hradec%20Kr%C3%A1lov%C3%A9%20%C4%8Cesk%C3%A1%20republika&rl=Smi%C5%99ice&rp=%7B%22criterion%22%3A%22fast%22%7D&ri=0>>.

¹⁰¹ CENTRUM PRO PREZENTACI KULTURNÍHO DĚDICTVÍ, *Koncepce činnosti centra*. In: [online]. neued. [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: [<http://www.emuzeum.cz/admin/files/File/Koncepce-cinnosti-Centra-pro-prezentaci.pdf>].

obsahovala i fotodokumentaci nebo nákresy. V případě našeho projektu se plánuje také natočení DVD dokumentující postupnou realizaci průzkumu památky a následné restaurování maleb.

Město Smiřice žije bohatým kulturním životem. Každoročně se zde pořádají Smiřické svátky hudby, divadelní představení, naučné přednášky a další aktivity, s nimiž by bylo možné spojit propagaci projektu formou plakátů, pozvánek nebo internetových prezentací.

S vývojem nových technologií můžeme využívat mnoha rozmanitých metod prezentace, které podporují aktivní, vizuální nebo komunikační vnímání. Celkový dojem mohou umocnit také výtvarné a světelné prostředky. Galerie vybudovaná v prostorách zámku navozuje pocit důstojnosti, výjimečnosti a kvality již sama o sobě – zážitek takového charakteru chceme návštěvníkům prezentovat.

12 Závěr

Bakalářská práce v krátkosti vymezuje nejdůležitější úkony, jež je nutné vykonat na dlouhé cestě od prvotního nápadu až po konečnou realizaci projektu, který představuje opravenou kulturní památku. Pro poskytnutí nejaktuálnějších informací bylo potřeba důkladně prostudovat všechny nabízené možnosti financování kulturního dědictví, pravidelně kontaktovat pracovníky řídicích orgánů, kteří mají na starosti evropské a národní dotace. Všechny výsledky byly zapracovány do práce, která by mohla být užitečná studentům oborů, zabývajících se ochranou kulturního dědictví, majitelům a provozovatelům kulturních objektů, kteří jsou v textu práce seznámeni nejen s programovacím obdobím 2014 – 2020, ale i s dalšími možnostmi financování památek.

Stěžejní část bakalářské práce představuje konkrétní příklad – opravu části zámeckého objektu ve Smiřicích a následné vybudování funkční galerie. Tento kulturní komplex ve Smiřicích byl vybrán záměrně. Zámek je v držení soukromého majitele, cizího státního příslušníka, který se neorientuje v českých předpisech a zákonech, a zámecká budova je ke škodě věci „pouze“ kulturní památkou. Barokní kaple, která je součástí komplexu a kterou vlastní město Smiřice, má status národní kulturní památky. Z prostudovaných materiálů je již nyní jasné, že zámek leží ve stínu kaple a na jeho opravy se budou finanční prostředky jen velmi těžko hledat. Naopak smiřická barokní kaple je v naprostém pořádku a žádné investice nepotřebuje, přestože by mohla čerpat velké evropské dotace. Tento příklad také odráží současný stav památkové péče v nadcházejícím období.

Majitel zámeckého objektu ve Smiřicích nemá před sebou jednoduchou cestu. Zámek zakoupil v roce 2012. Interiéry zámku byly velmi poškozené neodbornými zásahy, především za působení státních statků. Přestože se v zámku skrývají zřejmě stejně vzácné malby jako v barokní kapli, bude se muset díky provedené analýze současného nastavení dotačních titulů zaměřených na kulturní dědictví, celý projektový záměr rozdělit do několika samostatných částí. Ty se pak postupně zrealizují prostřednictvím kombinace dotační titulů, dobrovolnické práce, darů od sponzorů a především z vlastních prostředků. Musíme však mít na paměti, že oprava kulturní památky není v silách jednotlivce nebo jedné organizace. Podporu vlastníkově památky

by proto měla poskytnout obec, Národní památkový ústav, občanská sdružení, sponzoři, instituce i jednotlivci.

Z modelového příkladu, ke kterému jsem přistupovala reálně a se vší vážností, se stala skutečná inspirace pro majitele, kteří se rozhodli zamýšlený záměr vybudování galerie opravdu uskutečnit a zámek otevřít veřejnosti. Dostala jsem tak výjimečnou příležitost stát se dobrovolníkem a podílet se na přípravě všech potřebných úředních dokumentů, kterými přispěji k záchraně vzácné památky. Praktická část bakalářské práce tak reflektuje všechny mé dosavadní zkušenosti.

Komplex zámku ve Smiřicích nese významný potenciál na to, aby jednak plnil nároky na kvalitní bydlení a jednak poskytoval zázemí pro společenské, vzdělávací i kulturní dění. Jedině tak se stane místem, na něž budou smiřičtí patřičně pyšní a kam se budou návštěvníci rádi vracet.

13 Seznam použitých pramenů a literatury

13.1 Prameny

PROJEKTOVÁ A ROZPOČTOVÁ DOKUMENTACE, Archiv města Smiřice, *Smiřice n L. – rekonstrukce fasády zámku*, Smiřice 1972.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV HRADEC KRÁLOVÉ, Archiv města Smiřice, inv. č. 25, *Pamětní kniha města Smiřice, 1932 – 1933 (1949)*.

13.2 Literatura

Zuzana BARTOŠOVÁ – kolektiv, Firemní filantropie jako klíčová oblast CSR. Napříč společenskou odpovědností firem, Kladno 2005.

Bára BEČVÁŘOVÁ, Background report, Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVIII. ročníku Pražského studentského, Praha 2012.

Oldřich BLAŽÍČEK, Slovník památkové péče, Praha 1962.

Pavel DRNOVSKÝ, Středověké osídlení na horním toku Bystřice, Ústí nad Orlicí 2013.

Jaroslav HEROUT, Jak poznávat kulturní památky, Praha 1986.

Jaroslav HEROUT, Slabikář návštěvníků památek, Praha 2011.

Pavel HORNÍK, Archeologie východních Čech, Hradec Králové 2012.

Pavel JUŘÍK, Šternberkové: panský rod v Čechách a na Moravě, Praha 2013.

Jana LEDVINOVÁ, Základy fundraisingu, Praha 1996.

Antonín PROFOUS – Jan SVOBODA, Místní jména v Čechách: Jejich vznik, původní význam a změny, IV. díl, Praha 1957.

August SEDLÁČEK, Hrady zámky a tvrze království českého, II. díl, Praha 1994.

Wöhrlin TRAUOGOTT, Nábytkové slohy od antiky po současnost, Praha 2008.

Ivan VANĚČEK, Nástěnné malby, Praha 2000.

Josef ZEMAN, Z pamětí Smiřic N./L., Chotěboř 1911.

Martin ZÍDEK – Jiří KLUSOŇ, Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem, Praha 1986.

Jiří ŽALMAN – a kol., Příručka muzejníková I, Praha 2002.

13.3 Odborné a metodické publikace

ANONYM, Revidovaný předběžný návrh stanoviska, Legislativní dokument, Belgie 2014.

INFORMAČNÍ LIST, Muzejní centra, Brno 2013.

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY, Projekty, www.old.kvv.upol.cz.

NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY, www.naep.cz.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Operativní průzkum a dokumentace historických staveb, svazek 31, Praha 2005.

13.4 Úřední sdělení

ZÁVAZNÉ STANOVISKO, Rozhodnutí Okresního úřadu v Hradci Králové, Hradec Králové 2002.

13.5 Odborné studie

Jan ČIHÁK, Projektová dokumentace opravy spojovacího křídla, Pardubice 2001.

Roman ŠEVČÍK, Stavebně restaurátorský záměr, Přelouč 2014.

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM, Smiřice - zámecký areál, Praha 1989.

TECHNICKÁ ZPRÁVA, Revitalizace zámeckého parku ve Smiřicích, Blešno 2012.

13.6 Příručky

CZECHINVEST, Průvodce podáním žádosti o platbu, www.czechinvest.org.

ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO, Dvanáct českých divů světa, www.unesco-czech.cz.

DOBRÁ RADA, www.rr-moravskoslezsko.cz.

DOBROVOLNÍK CZ, Management dobrovolnictví, www.dobrovolnik.cz.

IDOS, www.jizdnirady.idnes.cz

MAPY, www.mapy.cz.

PAMATKY. PRAHA. EU, Potřebuji vyřídit, www.pamatky.praha.eu.

13.7 Odborné články a tiskové zprávy

ARTKODIAK, Průzkumy památek a restaurátorské zprávy, www.artkodiak.cz.

CENTRUM PRO PREZENTACI KULTURNÍHO DĚDICTVÍ, Koncepce činnosti centra, www.emuzeum.cz.

Jan HENDRYCH, Eduard Petzold v Čechách 1868 – 1890. Zahrada-park-krajina. 1999, roč. 99, č. 2, ISSN 1211-1678. s. 20 – 25.

HRADECKÝ REGION, Cyklostezka z Hradce Králové do Kuksu, www.kralovehradeckyregion.cz.

CHRUDIMKA CZ, Kultura, www.chrudimka.cz.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, Informace o novele zákona o dobrovolnické službě, www.mvcr.cz.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, Tiskové zprávy, www.eagri.cz.

UMĚNÍ DAROVAT, Čtvrtletník pro obnovu České filantropie, 7/2013 ISSN 1805-4390.

13.8 Ostatní internetové zdroje

CZ-PL, www.cz-pl.eu.

DOTAČNÍ PORTÁL KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE, www.dotace.kr-kralovehradecky.cz.

ERASMUS+, www.naerasmusplus.cz.

INSTITUTEU, www.instituteu.cz.

MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY, www.mkcr.cz.

MINISTERSTVO OBRANY, www.valecnehroby.army.cz.

MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH, www.muzeumhk.cz.

NADACE VIA, www.nadacevia.cz.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, www.old.npu.cz.

OFICIÁLNÍ PREZENTACE OBCE SMIŘICE, www.mestosmirice.cz.

OMNIUM o. s., www.omniumos.cz.

PRO PAMÁTKY, www.propamatky.cz.

STÁTNI ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND, www.szif.cz.

STRUKTURÁLNÍ FONDY, www.strukturalni-fondy.cz.

13.9 Osobní rozhovory

Pavla HÁZOVÁ, vedoucí Odboru výstavby města Smiřice.

Kateřina MATÝŠKOVÁ, odborný pracovník Ministerstva kultury ČR.

Jindřich KARÁSEK, jednatel zámku Smiřice.

Václav KLIMEŠ, odborný pracovník NPU Josefov.

Oldřich VAŇURA, odborný pracovník NPÚ Pardubice.

13.10 E-mailová korespondence

Martin DOHNAL, Odbor evropské územní spolupráce, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, Martin.Dohnal@mmr.cz.

Kateřina MATYSKOVÁ, Ministerstvo kultury, Praha, katerina.matyskova@mkcr.cz.

SPRÁVA ZÁMKU NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ, zamek@zameknm.cz.

Petr WEISS, SZ Zákupy, weiss.petr@npu.cz.

14 Obrazová dokumentace

Jindřich KARÁSEK, jednatel zámku Smiřice.

14 Obrazová příloha

Obr. 1: Pohled na spojovací křech budovy zámku.¹⁰²

Obr. 2: Malby nad vstupem do sala terreny.¹⁰³

---

¹⁰² Levá část budovy s průjezdem a světlou fasádou je v majetku města Smiřice. Pravá část budovy za oplocením náleží majiteli zámku. Foto Jindřich Karásek.

¹⁰³ Malby poškozené nevhodně umístěnými rozvody. Foto Jindřich Karásek